

SØVAERN'S

Orientering

Nr. 2 · juli 2001

Nyt fra Redaktøren

Dette års udgivelser fra Søværnets Operative Kommando har været præget af faktiske oplysninger om Flåden og Søværnets landinstitutioner med indbygget fremtidsvisioner, som omtalt i forrige nummer – på den ene side. På den anden side har historien været over os i en usædvanlig intens og vedkommende »stime«. Vi har fejret jubilæer – Holmens Hæderstegn, Søofficersskolens, Slaget på Rheden og senest kommandoens eget 40 års. (Om det sidste er udgivet et jubilæumshæfte på 32 sider, der kan rekvireres ved Informationselementet, se nedenfor).

Alle begivenhederne har opnået en passende, god plads i mediernes gengivelse af det vigtige i danskernes hverdag. Vi kan således være tilfredse med placeringen i danskernes bevidsthed, hvis det skal måles herudfra.

I alle talerne, skrifterne og teksterne på Internettets præsentation har det været understreget i hvor høj grad Søværnet ikke bare er fortidens værn om danskens færden på havet og det søværts forsvaret af riget – men også fremtidens. De mange nye opgaver – både civilprægede og fredsskabende – kræver nye måder at tænke på, nye måder at handle på og nye skibe at sejle med. Det kræver naturligvis også, at Søværnets personel i alle måder holder sig ajour med hvad der sker ude i verden i andre flåder og i andre sektorer end de forsvarsrelaterede. Dette blad og dets to »søskende« (»Flåden i Korsør« og »Krudttårnet« i Frederikshavn) giver et godt billede af det liv der pulserer i Søværnet i dag og hvordan nye tanker bliver fordøjet og hverdagen aldrig ligner den fra i går.

Så er det vigtigt, at historien kommer med på råd – at linierne trækkes tilbage til de tidligere erfaringer, der skønt indhentet under andre tekniske forhold dog kan lære os meget.

Det er det sidste vi også gerne vil have med i fremtidige bidrag ude fra »den spidse ende«. Der hvor vandet stadig er vådt, som det altid har været.

Sven Voxtorp
Redaktør

Indholdsfortegnelse

Slaget på Rheden – genset	3
OLFERT FISCHER deltagelse 2. april	11
Kongedybets historie	12
PLAYEX 1 2001	16
SÆLEN i Middelhavet	18
SVÆRDFISKEN i MCM-styrke	19
Idrætslederprisen	24
Division 33 flytter	25
Elektroniske Søkort	28
Dykkerhistorisk Selskab	29
MOBA udsendes til KFOR	30

SØVÆRNSORIENTERING

Udgiver: Søværnets Operative Kommando

Adresse: Søværnets Operative Kommando
Att. SVN ORT
Postboks 483 · 8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:

Orlogskaptajn Alex Jensen

Søværnets Operative Kommando

Redaktør: Sven Voxtorp,

Telefon: 89 43 30 99 (omstilling). Mobil: 23 71 35 72

Telefax: 89 43 31 41, E-mail: <leseks@sok.dk>

Kontaktmand for Søværnets Materielkommandos

område: Kommandørkaptajn E. Månsson.

Telefon 32 66 32 66 (omstilling) 32 66 30 50 (direkte)

Distribution: Kontorfuldmægtig Brit Kristjansson.

Telefon: 89 43 30 99

Forsidebillede: »Slaget på Rheden« overværes af Den Kongelige Familie, Forsvarsministeren, Departementschefen, Forsvarschefen og mange flere – fra Trekroner Fort. Foto: Jørgen Kølle. 2. April 2001.

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med red.

Tryk & layout: Kannike Graphic A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8.500 eksemplarer

SVNORT kan også ses på: www.sok.dk

Slaget på Rheden – genset

Næst efter Gud den almægtiges nådige forsyn, hviler kongerigets velfærd, sikkerhed og styrke på Flåden.

Så kontant udtrykte Rigsråd Anders Bille sig om Flådens betydning ved fredsslutningen efter Torstenssonkrigen i 1645 – den såkaldte Brømsebrofred.

I år 2001 markerede Kongehuset og Forsvaret med flere 200-året for Slaget på Rheden, der fandt sted på Skærtorsdag den 2. april i 1801. Dette slag, som alle danskere og englændere kender noget til den dag i dag, blev udkæmpet netop for at bevare kongerigets velfærd, sikkerhed og styrke – eller sagt med andre ord – det var kampen for at bevare nationen og dermed også monarkiets fortsatte eksistens.

Nøgleordene, som citeret i overskriften blev brugt som indledning til den tale Chefen for Søværnets Operative

HM Dronningen ankommer til Holmens Kirke og modtages under stort presseopbud

Kommando, kontreadmiral Tim Sloth Jørgensen holdt i Holmens Kirke under mindegudstjenesten der.

2. april 1801 er og bør være en dato, der får det til at ringe for danskernes øren – selv her 200 år efter. Tiden slet-

ter ikke alle spor, og mange af de principper, der var bærende dengang, har stadig relevans for nationens sikkerheds- og forsvarspolitik i snæver forstand og noget bredere for hele nationens samlede eksistensgrundlag.

Forsvarschefen og CH SOK til Ole Feldbæk foredrag om Slaget. Blandt gæsterne ses den engelske viceadmiral Sir Fabian Malbon og den norske kontreadmiral Kjell-Birger Olsen. CH P, FST dækker fløjen.

Billeder til denne artikel: Jørgen Kølle.

Den stort anlagte gentagelse af slaget ude i det præcis samme område og samme klokkeslæt 200 år efter det »rigtige« søslag beviser, at sporene eksisterer endnu. Men i stedet for at manifestere et stadigt eksisterende fjendskab mellem nationer eller befolkningsgrupper, bekræftede begivenheden venskab og gensidig respekt mellem angribernes efterkommere og danskerne og nordmændene – høj som lav.

Genskabelsen af slaget og begivenhederne omkring det, fik et flot og gribende forløb. En mængde af de mest udbredte medier i landet har bragt omtale af denne meget dramatiske og afgørende bid af Danmarkshistorien og markeringen af 200-året derfor. Man kan nærmest kalde dækningen for massiv. Alle omtaler har været positive, hvilket måske kunne overraske; især i lyset af, hvad der senere hændte i den os påtvungne krig med englænderne. Her hvor Flådens Ran og Københavns Bombardement nogle år senere, i henseende til økonomisk udvikling, satte nationen i bakgear i flere årtier.

Men kampånden mistede vi ikke – tværtimod.

På et relativt tidligt tidspunkt begyndte en koordinering af gejstlige og museale planer at udfolde sig for en passende markering af 200-årsdagen. Heri skulle også indpasses den engelske flådes ønske om at sende repræsentation til »The Battle of Copenhagen + 200 Years«, samt det danske sømilitære bidrag, der qua disse an-

Mindekoncert for 200-året for Slaget på Rheden i Den Reformerte Kirke i København d. 1. april 2001. Viceadmiral Jørgen F. Bork talte om Slaget og musikere fra Søværnets Tamburkorps spillede.

dre tiltag ikke kunne undværes, hvis man da ikke ville signalere en slags fornærmethed, 200 år for sent. Resultatet blev den fantastiske dag – 2. april 2001. Det, der her var iscenesat og den reaktion, der kom derpå, beviser at sådanne dramatiske hændelser bør markeres. Måske mest fordi de fleste danskere i deres sjæl virkeligt føler, at selv om vi på papiret tabte den dag for 200 år siden, så viste vi, at viljen til at kæmpe ikke afhang af overmagtens størrelse – og at det kunne nytte noget at vise verden vor vilje til selvbestemmelse.

Der er næppe heller nogen, der kan drømme om en heldigere udgang af den dengang meget prækære politiske skakmat-situation, end den vi alt-

så endte i – gennem den formidable modstand Flåden ydede i Slaget på Rheden.

Politiske facts

Den situation nationen befandt sig i, kan vanskeligt beskrives bedre end dette at skulle vælge mellem pest eller kolera. Ligeegyldigt, hvad den danske regering og Regent valgte at gøre eller ikke at gøre i storpolitisk sammenhæng, kunne det gå endog meget skidt. Der var ligefrem tale om, at Danmark ville kunne miste sin selvstændighed, og at monarkiet ville forsvinde.

Kronprinsen (den senere Frederik den Sjette) skulle tage beslutning om, til hvilken side vi som nation ville gå i fremtiden. Skulle vi, som den søfartsnation, vi altid før (og altid siden har) havde været, vælge at gå sammen med englænderne, eller skulle vi lade os tvinge af Napoleon og hans vaklende herredømme på det europæiske fastland. Situation beskrives i sin helhed i bogen »Slaget på Reden« af professor Ole Feldbæk – god latin for søfolk!

I moderne tider ville man oprette indtil flere tænketanke og opstille alle tænkelige scenarier for afprøvning af valgmulighederne. På den måde ville man nok også komme til den mindst dårlige løsning – næppe meget forskellig fra den, der kom til udførelse. Inden vi imidlertid kommer med nogen kritik af de foretagne eller ikke

Forsvarschefen poserer med Formanden for Søofficersforeningen ved fregatmodel på Orlogsmuseet 2. april PM

foretagne handlinger i årene forud for 1801, må vi huske at den hurtigste kommunikation stadig var med kurer på hesteryg. Lokalt havde man, f.eks. i Frankrig og langs kysten til Helsingør, semafor-stationer med en hurtigere kommunikation – og bavnhejssystemerne, som kunne advare mod et pludseligt angreb hurtigere end en hest kunne »rende«, men alligevel var al kommunikation i vore øjne nærmest uendelig langsom og dertil særdeles upålidelig.

Konsekvensen af denne langsomhed var naturligvis, at beslutninger hvilede mere på gæt end facts. Da Zaren afgik ved døden midt under forhandlingerne om betingelserne for den våbenhvile slaget mandede ud i, varede det adskillige dage før nyheden »ramte« i København og endnu nogle dage, før man vidste det i London.

At opstille scenarier for hvorledes man skulle træffe beslutninger afhang derfor af mange flere usikre tidsfaktorer end de, vi kender i dag. Intet under, at man dengang troede mere på skæbnens magt end man synes at gøre i dag. Der er mange tegn på, at Kronprinsen og hans rådgivere traf de rigtige beslutninger. For eksempel var man i fuld gang med at udbygge de landbaserede forsvarsværker omkring havnen og Flådens Leje. Trekroner fortet som dannede ramme om nutidens Kongelige overværelse af slagets rekonstruktion, var under færdiggørelse. Den daværende Kronprins sagde under en inspektion; at her måtte intet spares – hverken penge eller brændevin!

Angrebet kom ikke som en overraskelse strategisk, men taktisk. Det blev en overraskelse på nøjagtigt hvilket tidspunkt, det blev sat ind og hvordan – nok mest fordi isen lige var brudt op i Sundet og knapt nok i Østersøen. Flåden havde fra gammel tid haft sine oplægsperioder indarbejdet grundigt og tanken om at udruste skibene, inden isen var væk, var nok nærmest kættersk.

Politik er i den sidste ende det, der i forhold til befolkningens aktivitetsniveau og accept er muligt – set over en vis tid. Resultatet af slaget – det vil sige det indtryk, man blandt almindelige mennesker havde af indsatsen fra forsvarernes side – var den, at alle var

Royal Marines Band – et imponerende opbud af traditioner – gik i spidsen for den militære march fra Langelinie til Holmens Kirke t/r.

stolte af de tapre mænd, der havde kæmpet mod en helt imponerende overmagt – og ikke givet op.

Den kampvilje, offervilje og trods, der opstod dengang, besunget i samtidens populære sangskat, står i historisk lys i skærende kontrast til den defaitisme og selvmordstrang, der opstod efter nederlagene i 1864, hvor Hæren som bekendt blev stærkt reduceret og mange familier ud over hele landet mistede fædre, ægtemænd og sønner. Nationen mistede næsten sin ene halvdel i en lynkrig, hvor no-

get så simpelt som riflede kanoner hos fjenden gjorde en afgørende forskel.

Nationen opnåede i 1801 at blive beundret for sin seje kampvilje internationalt, hvilket som ovenfor anført i høj grad medvirkede til, at vi forblev et selvstændigt kongerige. Det svarer nøjagtigt til den beundring vor seje modstandskamp – og uegennyttige hjælp til jøderne under Anden Verdenskrig – vakte hos englænderne, der loyalt sørgede for, at vi »i første forsøg« landede på den rigtige side af

Den Kongelige Familie overværer gudstjenesten i Holmens Kirke

Regentparret følges af CH SOK på Holmens Kirkegård

»Jerntæppet«, da »Tusindårsriget« ramlede sammen og Tyskland overgav sig.

Taktik og våben

Alle, der har snuset til søkrigshistorie, vil vide at der gælder visse principper for kamp på havet. Lige fra de gamle kineseres dage (SUN ZSU) har man forsøgt at uddrage erfaringer fra tidligere søslag; for med færre midler – og mere sikkert – at vinde fremtidige. En af de ting, der gør, at »fjenden« Lord Nelson også blev beundret i Danmark, især naturligvis blandt søofficerer, er hans geniale brug af disse principper. Han udnyttede specielt:

- Overraskelsesmomentet,
- farvandsgeografien og
- princippet om tyngde.

Overraskelsen

Det var som sagt begrænset i hvor høj grad Kronprinsen blev overrasket, selv om isen næppe var brudt helt op, da angrebet begyndte. Det var da også Nelsons personlige indsats, der klarede vejen hos briterne selv for angrebets tidlige indsættelse. Han var tilsyneladende helt klar over danskerne nærmest uoverstigelige besvær med at fremskynde den traditionsrige udrustning af Flåden efter en isvinter. Overraskelsen blev også og især brugt i forbindelse med den særdeles vovelige udnyttelse af farvandsgeografien, passagen syd om Salholm og op mod Kongedybet repræsenterede. Den dan-

ske forsvarslinie var jo ikke sådan at »varpe« rundt med efter fjendens manøvrer. Nelson havde da også det største besvær med, selv efter en minutios og så vidt vi ved næsten uobserveret opmåling af farvandet i nattens (1. - 2. april) løb, at få de »kendte« mænd til at tage ansvar for selve sejladsen frem til ildåbning.

Farvandsgeografien

De danske stræder repræsenterede en meget stor risiko for skibstrafikken generelt i de dage og da specielt for krigsførende skibe med onde hensigter. Det sidste fordi man kunne inddrage farvandsafmærkningen og derved besværliggøre fjendens sikre

sejlad. Hvis man ikke rådede over præcise søkort eller gode »kendte« mænd, var søkrig i nærheden af land nærmest umulig. Hvis vind og vejr heller ikke tillod lodning, holdt man sig helt væk.

At fremstille gode søkort var ikke så let. Man kan anskueliggøre dette ved at tænke på Danmarks mest berømte spion gennem tiderne, Jens Sørensen, der på Tordenskiolds tid rejste rundt som skånsk købmand og målte svenske forsvarsværker og farvande op med en sådan akkurate, at de næppe fandtes bedre i svenske arkiver. Også vore egne farvande målte han op med en sådan præcision, at de smukt tegnede søkort først for et par år siden opnåede status af uklassificeret. Om dette kan man læse i bogen »Jens Sørensen – søkorttegner og spion« af Margrethe Bové.

Danskerne havde på det for Nelson prækære tidspunkt, ikke lagt sømærkerne ud endnu efter isens opbrud.

Princippet om tyngde

Alle overvejelser vedrørende relativt styrkeforhold blev målt i antal af kanoner. Så for Nelson var det et enkelt regnestykke at sørge for, at der for eksempel var dobbelt så mange kanoner inden for et givet område, hvor man var tæt nok på hinanden til at skyde med håb om virkning. Dette princip blev fulgt gennem hele slaget – selv om man på grund af en vis usikkerhed omkring grundenes udstrækning kom til at ligge ca. dobbelt så

Regentparret ved Monumentet over de faldne ved Slaget på Rheden på kirkegården.

langt fra den danske forsvarslinie som ønsket. Flagsignalet »Engage the Enemy as close as possible« vagede da også slaget igennem.

De øvrige taktiske specialiteter, der kunne bringes til udfoldelse på åbent hav, kunne ikke rigtigt anvendes her inde i »floddeltaet«, som den amerikanske landgangsstyrke (US Marine Corps) i deres beskrivelse af Danmark kalder området. Men englænderne har altid haft Themsen og andre »mudderbadsområder« at øve sig i.

Vejr og vind

I modvind varper man, hed det dengang for 200 år siden. Har De, kære læser prøvet at varpe – eller at udlægge et anker fra et større skib i den retning man ønsker at bevæge sig – ført ud med et rofartøj? Når ankeret har fat hives ankertovet ind enten med kapstan eller ved at en del af besætningen »løber det op«. Når der ikke kan hales mere, sejler rofartøjet ud med et nyt anker så langt de kan ro, dropper det og der hales atter hjem. Rofartøjet får så det første anker ombord med tov, ror ud igen og dropper. Denne sejladsmetode kræver høj moral, megen brændevin (i 1801!) og sommetider dengang nok også en del tørre tæsk.

Intet under, at vinden og den retning, den kom fra, udgjorde en af de vigtigste faktorer, når slag skulle udkæmpes. Mangelen på præcis positionsangivelse og fartmåling samt total blindhed i tæt tåge eller krudtrøg, skabte ekstra mange ubekendte i planlægningen.

Det med at finde ud af hvor man var, optog en langt større del af tiden for navigatøren, end det gør nu til dags, hvor den præcise position kan aflæses på en håndholdt GPS-modtager i den mindste gummibåd. Man har måske med nogen undren hørt om kadet-tegninger – de var nødvendige som træning i at tegne sine landkendinger, så også andre end »kunstneren« selv kunne genkende mærkerne på land og dermed finde sin nuværende plads.

Der er ingen grund til at skjule, at vinden og sigtbarheden i timerne op til slaget artede sig i Nelsons favør.

Personellet og skibene

Den kongelige familie på vej til chaluppen efter »slaget«

Personelsituationen var ganske ringe på de danske forsvarsværker og endnu ringere på de udslebte utilriggede skrog. De gode og veltrænede (jaja, de, der havde prøvet det før!) i Holmens faste stok, blev gemt til den store opgave, nationen havde fået pålagt af det neutralitetsforbund, man var tvunget med i. Den gik ud på at stille med en eskadre med så og så mange skibe til at udøve de planlagte blokader af det europæiske fastland.

Det var jo ikke fremmed for den danske flådeledelse, at den angribende flåde var syv gange så stor som den danske, selv når den sidste var fuldt udrustet. Man gemte det bedste til senere og havde nok i virkeligheden forventet at tabe alt det, der blev lagt ud til forsvar af Kronløbet.

Det vil føre for vidt her at beskrive skibene og deres tilstand, men forterne bør omtales lidt nærmere, eftersom

deres tilstand er lidet kendt af nutiden. Trekroner var under konstruktion under indtryk af et bombardement af Holmen der fandt sted sidst i juli måned år 1700. Man ville stoppe eventuelle bombarderfartøjer så langt ude, at deres bomber ikke kunne nå selve København, der med sine tætte kvarterer udgjorde et let bytte for ildspåsættere – især ovenfra. Det bevistes desværre syv år senere ved Københavns bombardement – men det er en anden og værre historie.

De engelske skibe sejlede fra Yarmouth 12. februar 1801 under udspikuleret hemmelighedskræmmeri. Man fik således kun en halv dag til proviantering. Der manglede derfor en del i forsyninger under den månedlange sejlads – en af betingelserne i våbenhvilen lød da også på ret til at købe for en fair pris, frisk proviant efter behov fra land.

Det danske og norske forsvarspersonel var som sagt ganske uøvet og bestod af alt muligt andet end søfolk. Det er et studium for sig, at få rede på alle de forskellige, der kæmpede så bravt under alle slags officerer. Her lyser løjtnant Peter Willemoes op som en stjerne med sine 17 år og en kampvilje, som Nelson specielt lagde mærke til.

Slaget gentaget i dag

I England fejrer man over en periode på 7 år de relevante 200-års jubilæer for Nelsons bedrifter. Naturlig nok var man også interesseret i at arrangere en markering af 200-året for »The Battle of Copenhagen«. Udover det vi senere oplevede her, var der flere forskellige store arrangementer i Portsmouth. Til den store festmiddag, der fandt sted 3. april var inviteret efterkommere af personel fra Nelsons skibe. Fra Danmark deltog Viceadmiral Knud Borck, som holdt en meget smuk tale ved samme lejlighed. Herhjemme var flere initiativer i samme retning undervejs, idet Orlogsmuseet, Frederiksborg Museet, Den Reformerte Kirke og Holmens Kirke samt naturligvis Søofficersforeningen og Sølieutenant Selskabet ønskede, at der skete noget særligt. Den store plan tog form under Chefen for Søværnets Operative Kommandos vejledning og tilsagn fra Hendes Maje-

Slaget på Rheden 2. april 1801.

Maleri af Arne Skottenborg Frederiksen 1976. Skottenborg var en af vore fineste marine-malere i nyere tid. Han brugte halve år på at studere sine motiver efter de originale optegnelser, hvilket gør dette billede til de måske mest nøjagtige af alle. Billedet ejes af bladets anden redaktør i rækken af redaktører, OK M.M.Q. Dalggaard, Prag.

stæt om deltagelse i de fleste arrangementer. I Søværnets Operative Kommando var planlægningen henlagt til Ledelsessekretariatet, der har brugt de seneste tre måneder til planlægning og gennemførelse af det, der på dagen (og aftenen før) viste sig at vække de fleste danskeres interesse – samt ikke mindst alle tænkelige medier, lige fra Billedbladet til TV-3 Nyhederne. Et af de mere markante indslag sendtes af DR TV i form af den første af tre historiske udsendelser skabt af »the grand old man« i dansk, historisk TV, Piet Van Deurs.

Selve genskabelsen af Slaget foregik under udførelsen af alle de traditioner og ceremonier, der synes at have overlevet de 200 år, uden på nogen måde at virke rustne. Det var en speciel fornøjelse at overvære i hvor høj grad den engelske og den danske og norske flådes ceremonier gik godt i spænd sammen.

Som en rød tråd gennem arrangementerne, der nærmere kan studeres i omstående program og på hjemmesiden www.sok.dk, gik tilstedeværelsen af en del efterkommere af deltagere fra begge sider dengang for 200 år siden. Jeg havde selv den store fornøjelse at få besøg af Captain Mosses tipoldebarn. Mosse var navnet på det engelske linieskib MONARCK's (74 kano-

ner) skibschef, som omkom i starten af slaget, ramt af en byge af splinter. Tipoldebarnet hedder Peter Mosse, Commander Royal Navy, Retired. Da jeg tilbage i 1978 gik på EW-kursus med ham på School of Maritime Operations og besøgte ham og hans familie på deres 500 år gamle gård i Warnford, Nord for Southampton og så Captain Mosses sabel og kikkert (spyglass) anede jeg lidet, at jeg senere skulle være hans vært ved denne »genindspilning« af det slag der kostede hans forfader livet. Historiens vingesus skal opleves for at forstås.

De danske og udenlandske besætningsmedlemmer, der bemandede skibene, marcherede i de gamle gader i København og nedlagde kransene og deltog i de gudstjenester og mindehøjtideligheder, har haft en oplevelse af de sjældne. Jeg tror mange har fået opdateret deres syn på det at være en del af Danmarks gamle – og nye – Flåde.

Måske har mange i befolkningen uden nogen som helst tilknytning til det maritime fået en lille, ny ide om hvorfor overskriften – Næst efter Gud den almægtiges nådige forsyn, hviler kongerigets velfærd, sikkerhed og styrke på Flåden – stadig er værd at citere. At der samtidigt i alle medier blev vist den daglige fremgang i bekæmpelse

af olieforureningen i Grønsund ledet af Søværnets Operative Kommando, har næppe skadet befolkningens tillid til Søværnet og dermed hele Forsvaret.

Orlogsprovstens tale ud fra Romerbrevets kapitel 8, versene 38 og 39

For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller noget kommende eller kræfter eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.

"Fra børn til børnebørn skal gå din store frelses minde, så længe Danmark end skal stå, og sundets bølger rinde".

Tilliden til tilsagnet i disse ord, troværdigheden i ordenes løfte og tro skaben mod deres forpligtelse bevidner og vedstår vi også denne dag i Holmens kirke, hvor vi i vor kristne tro og efter vor kirkes skik indleder markeringen af 200-års dagen for slaget på Rheden den 2. april 1801.

Vi gør det frimodigt og taknemmeligt, fordi vi ofte har erfaret og derfor ved, at til kirke må vi mennesker søge, når livet bliver overvældende, og når mindet skal fastholdes i oprigtighed for Guds ansigt.

Store, ja stolte danske minder, fortæller altid om danske kvinders og mænds gerninger, om menneskers dristighed i storhed og til fald, om menneskers mod og ofre – frivillige eller befalede – om menneskers død, og da om deres børns og børnebørns savn og arv, gæld og fremtids liv.

Både i timerne og dagene, hvor gerningerne gøres og i årene efter med gerningernes følger, er det vor kristne tros tilsagn og gode forpligtelse at fastholde og formidle visheden om, at hverken død eller liv, noget i det høje eller i det dybe kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre. Meget er fortalt allerede fra de første timer efter slaget på Rheden, om slagets gang, udfald og følger, om tab og ufattelige lidelser i mod – til død.

Symbolværdien af slaget blev i samtiden og i århundredet efter af langt-rækkende betydning for kongehus, land, folk og flåde.

Århundredet, hvor Danmark rantes

af den ene nationale katastrofe efter den anden; århundredet hvor folket trods dette eller netop på grund af dette rejste sig i folkelig, politisk bevidsthed, inspireret af åndsborne vidtskuende personer og båret af børn og børnebørn af mændene fra slaget på Rheden. Symbolværdien af kampen hin 2. april er tolket af senere generationer. Tolket historisk, familiemæssigt, politisk og idémæssigt. Tolket – som tolkninger er – meget forskelligt, fordi udgangspunktet for enhver generation ikke er datidens men nutidens holdninger, idéer og værdisæt. Om heltene fra slaget og af dem selv og om kronprins Frederik med Rigets bedste mænd ved sin side er blevet brugt ord og æresborne udtryk, som det – ærligt sagt – kan være lidt uvant for os at tage i vor mund.

"Modet værger", "Kjækt I stille faldt og døde"; "Kongen hædrer, Fædrelandet skiønner". For ikke at nævne de højstemte, næsten svulstige patriotiske hyldestørne ord, hvor politiske mål og religiøse tanker er sammenfiltrede i digte og indskrifter.

Men det kan være, at to ord kan – i dag – blive nutidige for os og da nærværende: DYD og DÅD.

Der kan ingen tvivl herske om, at vel kan menneskers motiver til handling og kamp være tvetydige, ja er det, og vel kom de mænd, der var midt i slaget, og de der var ansvarlige for det og i det, ikke fra det med rene hænder overfor Gud og mennesker – for det kommer aldrig noget menneske fra livets tilspidsede situationer, hvor menneskelige omkostninger er store i lidelse, død og tab – men modet svigtede dem ikke. Deres sag var i kamp og i forhandling: Danmarks beståen blandt nationernes tal. Forpligtet var de til dyd i dåd.

Vi beder Gud give os vilje til med styrke, om og når den dag kommer, hvor det er af os – af vort kongehus, vort land, vort folk, vort Søværn, vort forsvar – der kræves dåd og dyd, at modet ikke må svigte os til retsindighed med besindighed. Og at vi må være forvissede om, at intet, hverken død eller liv, noget nuværende eller noget kommende, eller kræfter kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.

O, Væk da op hos os om bord
den kæmpe-ånd, som sover!
Giv ham at tale kraftens ord,
som kuer vind og vover!
Ja, frels os du, som ene kan,
så lydt fra danskens fædreland
må tone takkesange.
Thi sandt er det:
Thi fra børn til børnebørn skal gå
din store frelses minde,
så længe Danmark end skal stå,
og sundets bølger rinde

Chefen for Søværnets Operative Kommandos tale i Holmens Kirke

Næst efter Gud den almægtiges nådige forsyn, hviler kongerigets velfærd, sikkerhed og styrke på Flåden".

Deres Majestæt, Deres Kongelige Højheder, Excellencer og ærede gæster: Så kontant udtrykte Rigsråd Anders Bille sig om Flådens betydning ved fredsslutningen efter Torstenssonkrigen i 1645 – den såkaldte Brømsbrofred.

Slaget på Rheden – Skærtorsdag den 2. april 1801 – blev udkæmpet netop for at bevare kongerigets velfærd, sikkerhed og styrke – eller sagt med andre ord – det var kampen for monarkiets fortsatte eksistens.

Danmark havde oplevet historiens længste periode uden krige – der havde været fred i landet siden afslutningen af Den Store Nordiske Krig i 1720 og det var bestemt ikke fordi, der var fred i regionen, men Danmark havde formået at holde sig neutral.

Netop det at kunne drive søfart under det neutrale Dannebrog gjorde, at danske købmænd, skibsredere og aktionærer – det vil i realiteten sige det danske samfund – i store perioder af de 80 år med fred – havde tjent enorme summer på søfart og handel, og det ville man gerne fortsætte med.

Men der var mellem de krigsførende og de neutrale nationer langt fra enighed om principperne for denne trafik. De neutrale lande gjorde gældende, at deres skibe havde lov til at sejle med stort set alt og stort set over alt, mens især England – som var den førende søfartsnation – blandt andet påberåbte sig retten til at visitere de neutrale skibe.

Fyrværkeriet afsluttedes af 12 dalende »Dannebrog«

På grund af uenigheden om neutralitetsprincipperne tilspidsedes situationen, og de neutrale handelsskibe måtte i de sidste år af 1700 tallet sejle i konvojer under beskyttelse af orlogsfartøjer.

Det kom til konfrontationer mellem engelske og danske orlogsfartøjer, og situationen tilspidsedes yderligere. Som følge af denne optrapning af krisen indgik Danmark i december 1800 i et neutralitetsforbund med:

- Rusland, som var Østersøregionens stormagt,
- Sverige, som vi havde fred med, men på ingen måde var venner med og
- Preussen, som vi havde potentielle konflikter med i Nordtyskland.

Da Danmark mellem Jul og nytår i år 1800 blev stillet over for valget mellem at blive i neutralitetsforbundet eller indgå i en alliance med England, var det derfor samtidigt et andet valg – ikke om krig eller fred, men om hvem Danmark skulle i krig med. Tidligere analyser havde vist, at København meget vanskeligt kunne forsvares mod et angreb fra søsiden, og planer for opbygningen af en sødefension af København var aldrig blevet gennemført.

Krig mod datidens stærkeste orlogsflåde – Englands – med meget kort varsel og uden professionelle besætninger til de danske skibe, som i øvrigt ikke var tilriggede – kunne alle derfor se, ville betyde et nederlag.

Hvis Danmark trak sig ud af neutralitetsforbundet, var det ensbetydende med krig med den mægtige nation Rusland, og arvefjenden Sverige ville få frit spil til at erobre Norge, og Preussen ville med stor sandsynlighed erobre hertugdømmerne i Nordtyskland og Jylland – kort sagt monarkiets endeligt.

Kronprinsen og regeringen havde derfor i realiteten ikke svært ved at træffe valget mellem de to onder – man måtte tage Slaget på Rheden.

Selve slaget endte som bekendt – og som det var forventet – med et dansk nederlag, men det danske forsvar havde slået meget hårdere fra sig end Lord Nelson havde forventet, og der var derfor også store tab på engelsk side.

Nelson betegnede Slaget på Rheden som sin hidtil største sejr.

Der var i befolkningen en utrolig stærk vilje til forsvare hovedstaden, og mange meldte sig frivilligt til at deltage i slaget. De overlevende og de senere frivogne fanger var helte, og begravelsen den 7. april på Holmens Kirkegård var en heltebegravelse med deltagelse af store dele af befolkningen. Kunne det hele have været undgået – døde de forgæves?

Som den politiske situation var – og med de kommunikationsmidler, man dengang rådede over, var der nok ikke andre udveje. Budskaber skulle transporteres over land på hesteryg eller med skib ad søvejen.

Årsagen til, at Danmark var nødt til at tage kampen op mod englænderne, var som nævnt frykten for følgerne af at svingte zar Paul og stormagten Rusland.

Budskabet om at, zar Paul var blevet myrdet allerede den 24. marts var den 2. april ikke nået frem til hverken Danmark eller England – hvad, man heller ikke vidste var, at England og Rusland – den 25. marts – begge havde en kurer på vej mod hinandens regeringer – med oplæg til forsoning mellem de to lande.

Såfremt disse informationer havde væ-

Fyrværkeriet var meget imponerende da det var på sit højeste under »Slaget på Rheden« anno 2001 – audiovisuelt.

ret kendte, ville slaget nok ikke have fundet sted og megen død og ødelæggelse kunne have været undgået.

Vi er ikke samlet her i dag, for igen at udråbe vindere eller tabere eller for at rippe op i følelserne fra 1801, men for at markere en af Danmarkshistoriens mest dramatiske begivenheder – og det har vi naturligt valgt at gøre sammen med vore gode venner og allierede fra Norge og England.

Slaget på Rheden var starten på en epoke i Danmarks historie, hvor det at være dansk fik øget betydning, og hvor nationen Danmark overgik fra at være en nation for de bedrestillede i samfundet til at være en nation for hele befolkningen. Slaget på Rheden har bl.a. derfor en langt større betydning historisk set end blot det sømilitære udkomme af slaget.

Hvorvidt Anders Billes ord fra 1645 fortsat er gældende, er der sikkert flere meninger om, men det kan ikke udelukkes, at Flåden og Slaget på Rheden har været medvirkende til, at der fortsat eksisterer et kongerige, der hedder Danmark, med en betydelig dansk handelsflåde og en effektiv orlogsflåde.

Red.

Korvetten OLFERT FISCHER beretter om sin deltagelse i »Den 2. april mærkedagen« for Søværnet, der også herfra set er en af de mest minderige. Den 2. april 1801 var dagen for en af de mest dramatiske hændelser i Danmarkshistorien – nemlig Slaget på Rheden. Korvetten OLFERT FISCHER var med til at markere 200 års dagen for begivenheden.

Supplement fra NIELS JUEL

OLFERT FISCHER har for tiden status som nøgleenhed og gennemgår herunder desuden en levetidsforlængelse. Disse to forhold betød, at OLFERT FISCHER op til begivenheden kun besad en meget begrænset operativ kapacitet, ligesom den begrænsede besætningsstørrelse i kraft af nøglebemandingen betød, at selve sejladsen i forbindelse med festlighederne ikke kunne gennemføres uden supplement udefra.

OLFERT FISCHERs besætning arbejdede i ugerne op til den 2. april ihærdigt med at udruste skibet, så det ved markeringen af dagen kunne præsenteres i korrekt orlogsmæssig udhaling. Den sidste uge i marts blev OLFERT FISCHERs besætning suppleret med personel fra korvetten NIELS JUEL, hvorved besætningen var bragt op på fuld styrke inden forlængning mod Langelinie og København.

Dyst på fredelige discipliner

Den 2. april 2001 mødtes de danske, norske og britiske styrker på Københavns Red for at udkæmpe det symbolske slag på åstedet for de dramatiske begivenheder, der udspandt sig 200 år tidligere.

Forud for denne begivenhed havde de deltagende skibe ligget 3 dage ved Langelinie, hvor besætningerne, for-

korvetten OLFERT FISCHERs deltagelse i højtideligholdelsen af 200 års dagen for Slaget på Rheden

Chefen for 2. Eskadre instruerer delingen fra OLFERT FISCHER, med Chefen i spidsen, før kransenedlæggelsen på Olfert Fischers gravmonument

uden mange andre aktiviteter, havde mulighed for at dyste på mere fredelige discipliner såsom fodbold og hockey (vundet af henholdsvis korvetten OLFERT FISCHER og missilfartøjet SKADEN).

»Slaget på Rheden år 2001« blev for

os indledt med, at korvetten OLFERT FISCHER sammen med inspektionsskibet VÆDDEREN, minelæggeren MØEN, patruljefartøjet STØREN, missilfartøjet SKADEN, ubåden TUMLEREN, den norske fregat TRONDHEIM samt to hjemmeværnsskuttere gik til ankers omtrent på samme sted, hvor de danske skibe for 200 år siden lå opankret.

Ud af tågen dukkede CARDIFF

Umiddelbart inden »slagets« start lå skibene indhyldet i en tæt tåge, hvilket gav anledning til en vis bekymring. Der var udsigt til, at de foranstående begivenheder ville være »usynlige« for såvel skibenes besætninger, som for de særligt indbudte gæster, der opholdt sig på Trekroner. Ud af tågen dukkede imidlertid – på tæt hold – den britiske destroyer CARDIFF, der symboliserede admiral Nelsons styrkes passage af Kongedybet, og – som var det en indgriben fra højere magter – forsvandt tågen i dette øjeblik. Der blev herefter afgivet »dansk lø-

sen« (3 skud med salutkanon) fra henholdsvis OLFERT FISCHER, VÆDDEREN og MØEN. Dette blev af CARDIFF besvaret med 21 skud (salut for nationen) – også fra salutkanon.

Gigantisk fyrværkeri affyret fra Trekroner Fort

Som en særlig festlig afslutning på denne betydelige kanonade fik skibenes besætninger lejlighed til at betragte det gigantiske fyrværkeri, der blev affyret fra Trekroner Fort. Bragene fra fyrværkeriet rullede mellem de deltagende enheder og var med til at give et fornemt lydbillede af, hvordan besætninger for 200 år siden måtte havde oplevet kanonernes høje bragen.

Kommandør K.B. Jensen nedlægger krans ved Olfert Fischers gravmonument

Kommandørkaptajn A.B. Jørgensen, Foto: Jørgen Kølle.

Som en ekstra markering af begivenheden var Søværnets pensionerede admiraler blevet inviteret til at overvære begivenhederne fra OLFERT FISCHER. Dette gav anledning til behagelige gensyn med tidligere officerskolleger, ligesom ikke mindst de yngre officerer fik anledning til hilse på nogle af de officerer, der i høj grad har været med til at forme Søværnet, som vi kender det i dag.

(OLFI/NIJU)

300 år af Kongedybets historie

Trekroner Fort, som det ser ud i dag.
Foto Jørgen Kølle

Dette er den lidt forlængede udgave af den information, der blev givet umiddelbart før ceremonierne begyndte på Trekronerfortet – på kanten af Kongedybet – den 2. april 2001. Orienteringen blev givet af orlogskaptajn Peter Thorning Christensen.

Ikke en historisk roman

I slutningen af juli 1700 blev Flåden, Holmen og København udsat for flere dages bombardementer fra en kombineret hollandsk/engelsk/svensk flåde.

Dette er ikke starten på en historisk roman om en fiktiv krig; men reel verdenshistorie.

Kun de færreste er nok klar over, at Danmark i nogle ganske få måneder i 1700 – fra maj til august – var i krig med en koalition bestående af England, Holland og Sverige. Og hvis de er klar over dette, husker de det sandsynligvis på grund af den svenske landgang ved Humlebæk og begyndende opmarch mod København, som i øvrigt blev lige så lidt succesfuld som bombardementet, idet en fredsslutning kom i stand i midten af august, inden det kom til større kamp-handlinger.

Flåden indespærret

Inden bombardementet var den danske flåde blevet trængt tilbage til Københavns Havn og fjenden havde blokeret Kronløbet, og derved indespærret Flåden. Dette sammen med bombardementet satte for første gang fokus på Kongedybet og Kronløbet, som farvande man fra dansk side nødvendigvis måtte beherske.

Kongedybet er det sydfra kommende sejløb, der på sydvestsiden af Middelgrunden strækker sig fra Kastrup op langs Amagers kyst og Revshalen til Kronløbet. Her møder Kongedybet det nordfra kommende sejløb, Rendén, der ligger mellem Sjælland og Middelgrundens vestside. Kronløbet er den yderste indsejling til København fra nord, og på Sjællandssiden heraf lå Stubbegrunden eller Stubben, som den almindeligvis kaldes.

Christian IV anlagde sit forsvaret af Københavns Havn

Revshalen var oprindeligt et undersøisk rev med ringe vanddybde, der strakte sig ud fra Amagers nordspids. I dag ligger stedet cirka under Kløvermarksvej ud for 3. Redan. Det var så lavvandet, at Christian IV, da han anlagde sit forsvaret af Københavns Havn i tilslutning til Kastellet og Toldboden med et armeret blokhus henholdsvis vest og øst for indsejlingen,

blot førte en estakade, som er en kraftig pælespærring, fra det østlige og et stykke ind på Revshalen. Mere var ikke nødvendigt til beskyttelse mod omsejling af en fjende, der kom fra havet, fordi Revshalen dannede en naturlig barriere, som i dens sydlige del kun kunne passeres af mindre rofartøjer ved højvande.

Denne del af Revshalen kom i slutningen af 1680-erne til at danne underlaget for Christianshavns Vold, og indenfor denne anlagdes først den kunstige ø, Nyholm, og i løbet af 1700-tallet yderligere to øer, Arsenaløen og Frederiksholm. I 1870-erne blev Christianshavns Vold forlænget nordpå til omkring midten af revet. På havnesiden af volden etablerede man en større opfyldning, der blev kaldt Refshaleøen. Denne var til brug for skibsværftet Burmeister og Wain, og i 1880-erne bliver Lyneteløbet anlagt hen over Revshalen som alternativ indsejling til Københavns Havn for mindre fartøjer.

Kastellet havde udspillet sin rolle

Revshalen og Stubbegrunden dannede en naturlig, beskyttende barriere mod Øresund om Københavns indre rhed. Stubbegrundens lavvandede område blev ikke udnyttet til havneudvidelser før i slutningen af 1800-tal-

let, hvor Kastellet havde udspillet sin rolle som forsvarsanlæg på Københavns Befæstnings nordligste del og som beskytter for den indre rhed. I begyndelsen af 1890-erne opfyldte man store dele af Kastelsbugten ud til Kalkbrænderiet og Stubbegrunden og her anlagde man Københavns Frihavn.

Efter at have set på kulisserne vender vi tilbage til bombardementet i 1700. Læren af dette var, at moderne, fjendtligt artilleri i specialbyggede bombeskibe nu kunne bringes i stilling ud for Amagers nordspids og true Flådens leje og store dele af København. Desuden kunne en fjende med en blokering af Kronløbet indespærre Flåden, fordi de stadig større enheder, der indgik i den, kun kunne sejle ud via dette løb, og en blokering kunne gennemføres, fordi det ikke var muligt, at beherske sejløbet fra Kastellet. Dette forhold var allerede nogle år før blevet diskuteret i admiralitetet, hvor Holmens chef, admiral E. von Stöcken, ved flere lejligheder havde foreslået, at der blev anlagt et fæstningsanlæg ved Revshalens nordspids for at imødegå en blokering af Kronløbet.

Flydende batterier med ringe dybgang

Man var allerede omkring 1690 blevet bekendt med, at den franske flåde havde konstrueret et bombarderfartøj, og man var klar over, at sådanne skibe i en given situation kunne true København. Derfor havde man i årene herefter konstrueret to stykpramme, der skulle imødegå en sådan trusel. Det var flydende batterier med en meget ringe dybgang, som i en given situation kunne lægges uden for Christianshavns Vold som et fremskudt forsvar, for at holde fjenden på en sådan afstand, at han ikke ville kunne bombardere byen. De havde så ringe en dybgang, at de ikke behøvede at sejle ud gennem Kronløbet, men kunne passere hen over Revshalen nord for Nyholm. Allerede i 1700 kom de i brug og var formentlig hovedårsagen til at bombardementet fik så ringe et resultat. Hverken Holmen eller byen led nævneværdig skade ved den lejlighed.

Der skulle imidlertid gå 13 år efter krigen i 1700, før man gjorde noget ved byens og havnens konstaterede sårbarhed. Under Den Store Nordiske Krig blev problemet om at beherske Kongedybet atter påtrængende.

Fra Flådens side havde man en begrundet frygt både for en gentagelse af bombardementet og af blokeringen af Kronløbet, fordi der var en mulighed for en svensk-engelsk-fransk koalition, hvor en svensk flåde støttet af franske og engelske flådestyrker kunne true København.

I 1713 påbegyndtes to søforter

For at imødegå disse trusler påbegyndte man i 1713 opførelsen af to søforter. Det sydlige blev kaldt Prøvestenen. Det blev opbygget ved, at man satte en stor flydedok, som var blevet ombygget til et søbatteri med kanoner i to dæk, samt to aftaklede, udrangerede orlogsskibe på grund på ca. 4 m vand ud for Amagers nordspids på det sted hvorfra den fjendtlige flåde i 1700 havde bombarderet byen. Fartøjerne blev anbragt i en halvcirkel og fikseret ved nedrammede pæle og stenkastninger. Navnet blev foreslået af konstruktøren, Fabrikmester O. Judichær og approberet af kongen. Efter krigen blev anlægget i 1723-1724 suppleret med yderligere tre orlogsskibe.

Den kongelig chalup ankommer til Trekrøner før »Slaget 2. april 2001«. Foto Jørgen Kølle

Det nordlige fort, der blev anlagt på den yderste spids af Revshalen på kanten af Kronløbet på ca. 4½ m vand, blev kaldt Trekroner. Det blev også opbygget af udrangerede skibe.

Man satte i 1713 tre aftaklede, udrangerede orlogsskibe på grund i en halvcirkel, som senere – i tiden 1717-1721 – blev udvidet til en fuld cirkel ved grundsætning af yderligere seks orlogsskibe. Navnet fik det fra det ene af de først grundsatte skibe, Tre Croner.

Flådens chef, greve Frederik Danneskiold-Samsøe

Forterne fungerede under resten af krigen dvs. indtil 1720 og var endvidere i krigsberedskab i 1723, hvor forholdet til Rusland var spændt. Herefter fik de lov til langsomt at gå i forfald for til sidst at forsvinde fra havets overflade.

Efter afslutningen af Den Store Nordiske Krig kom den længste fredperiode i Danmarks historie – den blev på næsten 80 år, men var dog ikke uden spændingsperioder og mindre kamphandlinger i rigets udkant. Der fremkom i løbet af dette tidsrum flere forslag til en permanent løsning af problemerne ved Kongedybet og Kronløbet, men der kom kun synlige spor ud af to af planerne, selvom ingen af disse dog blev tilnærmelsesvis fuldført.

I 1767 blev en plan approberet til beskyttelse af havnen og sejløbene med en befæstning. Planen, der var udarbejdet af Flådens chef, greve Frederik Danneskiold-Samsøe, gik ud på at bygge i alt syv mindre fæstningsanlæg, lynetter, rundt om havnen. Tre på Revshalen nord for Christianshavns Vold ud mod Kongedyb, et på Stubben mod Kronløbet og tre på landgrunden mellem Kastellet og Stubben til beskyttelse af den indre rhed.

Året efter påbegyndte man bygningen af den første af lynetterne, men

på grund af uenigheder i Flådens ledelse efter Danneskiold-Samsøes afgang samme år blev planen aldrig ført ud i livet. Lynetten, som det påbegyndte anlæg herefter blev kaldt, var færdig som en jordplatform i slutningen af 1770-erne, men blev først armeret og anvendt som fæstningsværk i 1848 i forbindelse med forsvarsforanstaltningerne omkring København ved begyndelsen af Den Første Slesvigske Krig.

Alliance med Rusland

1783 var Danmark gået i alliance med Rusland, hvilket resulterede i at Sverige følte sig truet, og for at hindre et svensk angreb på København påbegyndte man at udlæge en defensionslinie af blokskibe og defensionspramme, men faren drev over, inden man fik udlagt hele linien.

I 1786 nedsattes en permanent defensionskommission – en af de mere permanente kommissioner i dansk historie, den blev først nedlagt i 1865 efter at have fungeret i 79 år. Den fremlagde i 1786 på baggrund af flere tidligere planer en ny plan for Kongedybets og Kronløbets befæstning med et fort på Stubben, et ved Revshalens nordspids og et ved det tidligere Prøvestensfort. Planen opnåede allerede samme år kongens approbation. Forterne skulle opføres i den nævnte rækkefølge, og i 1787 påbegyndtes byggeriet af det andet fort med navnet Trekroner. Det var planlagt, at det skulle tage 5 år at bygge fortet, men det kom af mange årsager til at vare 40 år, inden det stod færdigt; desuden blev det det eneste af de tre forter, der blev påbegyndt.

Tyttebærkrigen i Bohuslén

I 1788 kom Danmark på grund af alliancen med Rusland i egentlig krig med Sverige, fordi Sverige havde erklæret Rusland krig. Endnu en krig, der ikke satte dybe spor i verdenshistorien. Krigen går under navnet «Tyttebærkrigen». Den blev udkæmpet i

Bohuslén i Vestsverige nord for Göteborg og varede fra august til oktober. Men den resulterede i, at der blev udlagt en sødefension bestående af blokskibe og defensionsskibe til forsvar af sejløbene syd og vest for Middelgrunden. Ligeledes blev der på grund af den politiske situation både i 1789 og i 1790 udlagt en sødefension af blokskibe og defensionsskibe langs Kongedybet til forsvar af byen.

Byggeriet skred langsomt frem

Byggeriet af Trekroner skred kun langsomt frem, men man sørgede for hurtigt at armere de færdige dele, så allerede i 1789 kunne den nordvestligste del indgå i forsvaret af Kronløbet. Ved Slaget på Rheden i 1801 var fortøen færdig som et plant jordplateau med et træbrystværn. Den var bemannet og armeret og indgik som det ene af to faste anlæg i forsvaret sammen med den flydende defensionslinie. Det andet fæstningsanlæg var Strickers Batteri, som var opført samme år på Amagers østkyst lidt syd for det sted, hvor det nye Prøvestensfort skulle have været opført.

Året efter slaget blev det besluttet at anlægge Prøvestensfortet – ikke som planlagt, men som det første fort fra 1713. Man grundsatte tre udrangerede, aftaklede orlogsskibe og fikserede dem med pæle og stenkastninger. Dette fort var i brug til Englandskrigenes slutning, og det blev sløjfet i 1828. I forbindelse med englændernes angreb i 1807 lykkedes det fæstningsanlæggene og en defensionsflåde, der bestod af kanonbåde og stykpramme, at holde den engelske flåde væk fra Kronløbet og ude af Kongedybet. Derfor kunne englænderne kun komme til at bombardere København fra landsiden.

Man frygtede stadig en gentagelse af Slaget på Rheden

Efter afslutningen på Englandskrigen i 1814 var der fred i Danmark indtil

Regentparret modtages på Trekroner af CH SOK og CH SOS. Foto Jørgen Kølle

1848, hvor Trekroner og Lynetten blev sat i krigsberedskab i forbindelse med Den første Slesvigske Krig. Kort efter krigsafslutningen i 1850 udarbejdes en samlet plan for Københavns fuldstændige befæstning og for en befæstning af overgangene mellem landsdelene samt af landets grænse mod syd. Denne plan opererede dog med så store omkostninger, at den straks blev skrinlagt.

Men man frygtede dog stadig en gentagelse af Slaget på Rheden, en frygt som fik ny næring i 1854 under Krimkrigen, da en engelsk flåde på over 24 orlogsskibe på vej til operationer mod russerne i Østersøen kom på høflighedsvisit ved København. Så som en udløber af den skrinlagte storplan for Danmarks Befæstning vedtog man i 1858 Lov om Københavns Befæstning mod Sø siden, der indebar, at befæstningen kom til at bestå af tre forter og tre batterier. Den blev gennemført

fuldt ud og resulterede i, at man for første gang i de mere end 170 år, hvor det havde været nødvendigt at kunne beherske Kongedybet og beskytte Kronløbet, blev i stand til at gøre det med faste fæstningsanlæg. De skulle ikke, som blokskibe og pramme, udrustes og slæbes på plads hver gang, der opstod et behov, men var klar til forsvar året rundt.

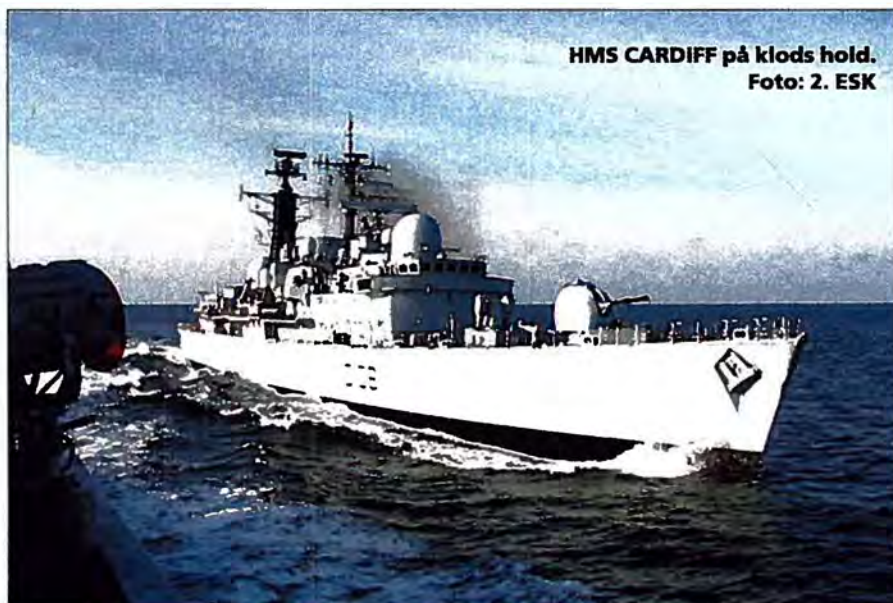
Ydre linie af fæstningsværker i to omgange

Der blev indenfor de kommende 10 år bygget et fort ved Prøvestenen og et fort midt mellem dette og Trekroner, Mellemfort; desuden blev der bygget et batteri på Sjællands kyst lige bag Stubben, Kalkbrænderi Batteri, og herudover blev Trekroner, Lynetten og Strickers Batteri moderniseret.

Omkring 25 år efter, da det skibsbårne artilleris udvikling langt havde overhalet fæstningsudviklingen, blev

forsvaret af Københavns Havn udbygget med en ydre linie af fæstningsværker fra Kastrup over Middelgrundens nordspids til Charlottenlund. Og dette gentog sig igen ca. 25 år efter omkring 1910, hvor en ny ydre linie blev bygget fra Dragør over Saltholm og Saltholms Flak til Tårnbæk. Det sidste af de indre anlæg langs Kongedybet, Trekroner, blev nedlagt i 1932 og det sidste af de ydre anlæg, Middelgrundsfort, blev nedlagt som fæstningsanlæg i 1962, men herefter blev det ombygget til raketbatteri og fungerede som sådan 20 år til.

I dag minder Trekroner, Lynetten og Prøvestenen stadig om, at opfindelsen af en fransk specialskibstype for mere end tre hundrede år siden medførte, at utrolig mange kroner og utroligt meget blod er endt i Kongedybet for at beskytte landets hovedstad.

form af følgende signal fra øvelseslederen:

"12th March 1801 a British Force set sail and left Yarmouth bound for Danish Waters.

16th March 2001 HMS CARDIFF left Portsmouth bound for Danish Waters – however with quite another mission than 200 years ago.

I bid HMS CARDIFF heartily welcome to Danish Waters and PLAYEX I and look forward to this week's exercise and forthcoming commemoration of the 200 years anniversary of the Battle of Copenhagen.

SIGN.

Kurt Birger Jensen
CAPT RDN."

Under ledelse af Chefen for 2. Eskadre gennemførtes årets første PLAYEX-øvelse i perioden 19. – 23. marts i Kattegat, Bælthavet og omkringliggende farvande.

UK deltagelse forud for markeringen »The Battle of Copenhagen«

For CARDIFF var der tale om øvelsesdeltagelse forud for planlagt deltagelse i markeringen af 200-året for Slaget på Rheden og CARDIFF blev da også særskilt budt velkommen i

Snestorm fjøj over det ganske land

Øvelsen var med baggrund i deltagende enheders træningsstade tilrettelagt med vægt på grundlæggende procedureøvelser inden for de forskellige »warfare« områder. Derud-

Følgende enheder deltog i øvelsen:

- Fra 1. Eskadre inspektionsskibet VÆDDEREN.
- Fra 2. Eskadre korvetten NIELS JUEL (med Chefen for 2. Eskadre og stab ombord), patruljefartøjet GRIBBEN, patruljefartøjet LOMMEN, missilfartøjet SKADEN, missilfartøjet VIBEN, missilfartøjet RAVNEN (i forbindelse med samtidig varetagelse af opgave som maritim indsatsenhed) samt Den Mobile Logistik Enhed.
- Fra 3. Eskadre deltog minelæggeren MØEN, minerydningsfartøjet HAJEN og minerydningsfartøjet MAKRELEN.
- Herudover var der deltagelse af den britiske destroyer CARDIFF,
- Søværnets Flyvetjeneste og
- Kattegats Marinedistrikt, som deltog i dele af øvelsen.

Korvetten NIELS JUEL
i dramatisk morgensol

over var der fokus på enheds- og divisionsøvelser, luftforsvarsøvelser og mindre taktiske procedureøvelser. Øvelsen afsluttedes med en fælles, taktisk øvelse.

Snestormen, der fjør over det ganske land, kunne ikke afholde deltagende enheder fra at stå til søs om mandagen. På denne første dag på havet var det blandt andet planlagt at afvikle en skydeøvelse, men vejret umuliggjorde forlægning af slæbemål til skydeområdet – og denne »serial« blev derfor aflyst.

Om aftenen gennemførtes en indledende SURFEX (overfladeskibsøvelse), der dog måtte gennemføres uden deltagelse af en dansk LYNX – igen på grund af vejret.

Besøg af stedfortræderen for CINCUSNAVEUR

Om tirsdagen besøgte stedfortræderen for CINCUSNAVEUR (den øverstbefalende over den amerikanske flådes enheder i Europa), kontreadmiral Bryant, ledsaget af Chefen for Søværnets Operative Kommando og Chefen for 2. Eskadre missilfartøjet

SKADEN i forbindelse med sejllads fra Flådestation Korsør.

Øvrige deltagende enheder skulle have gennemført to luftforsvarsøvelser denne dag, men den ene med planlagt deltagelse af tyske FBA'er (kamplfly) blev aflyst, hvorefter en alternativ syntetisk øvelse blev initieret. Den anden luftforsvarsøvelse forløb som planlagt.

Aftenens SURFEX gav enhederne mulighed for at opbygge et overfladebillede via passive sensorer og øve koordineret missilangreb.

Undervandssprængning med DAMDIC

Minerydningsfartøjerne HAJEN og MAKRELEN udførte over en periode på 38 timer ROUTE SURVEY (kontrol med trafikken i en given rute). MAKRELEN gennemførte tillige en undervandssprængning af en MK 25 mine med DAMDIC (dansk konstrueret undervands-minerydnings-system).

Som dagene skred frem blev udbyttet af de enkelte serials større og større. Vejret udviklede sig også i en impone-

rende retning, månedens navn taget i betragtning. Onsdagens program var domineret af 2 luftforsvarsøvelser, skydeøvelse mod opankret mål samt en syntetisk antiubådsøvelse. Den syntetiske antiubådsøvelse blev initieret, som erstatningsøvelse på grund af manglende deltagelse af ubåd. LOM-MENs gummibåd blev her anvendt som simuleret torpedo, hvilket i øvrigt gav sonarudrustede enheder en god træning.

CROSSPOL med CARDIFF populært

Under øvelsen blev der lavet udveksling af besætningsmedlemmer mellem deltagende enheder – også kaldet CROSSPOL. Udveksling mellem danske enheder og CARDIFF var populært.

Den sidste del af PLAYEX 1 var koncentreret omkring MIO – Maritime Interdiction Operations og »free play» taktisk øvelse.

MIO-operationerne gav et godt udbytte og stof til eftertanke. Det drejede sig blandt andet om justering af en allerede etableret organisation om

Inspektionsskib i morgensolen

bord i de enkelte enheder, samt om uddannelse af bordinghold.

Med enkelte aflysninger blev PLAY-EX I således i vid udstrækning gennemført som planlagt.

Øvelsen var – som årets første – naturligt præget af enkelte opstartproblemer specielt på kommunikationsområdet. Dette område blev efterfølgende gjort til genstand for et specifikt møde mellem de kommunikationsansvarlige fra de deltagende enheder.

Øvelsen var endvidere præget af en række materielproblemer specielt i FLYVEFISKEN-klassen – problemer som dog i stor udstrækning kunne løses ved MLOG (eskadrens egen logistiske støtteenhed, mobil og på land) foranstaltning, men det medførte naturligvis, at MLOG var fuldt beskæftiget hele ugen. (2. Eskadre)

SÆLEN i Middelhavet

Den danske undervandsbåd SÆLEN er i øjeblikket på vej hjem fra Middelhavet efter at have afprøvet et nyt kølesystem, som SÆLEN fik installeret under det seneste eftersyn. Efter afprøvningen i Middelhavet, vil SÆLEN blive tilmeldt NATOs hurtige reaktionsstyrker for fremtidig deltagelse i internationale operationer uden geografiske og klimatiske begrænsninger. Al sejlads, fra SÆLEN forlod Frederikshavn og indtil den returnerer efter godt 2 måneder, vil foregå neddykket.

Nyt kølesystem installeret

Installationen af et kølesystem i SÆLEN blev besluttet efter Kosovo-konflikten i 1999. Da havde NATO anmodet om at få stillet en dansk undervandsbåd til rådighed, på baggrund af den danske flådes særlige kompetence indenfor ubådsoperationer i snævre, kystnære farvande. Imidlertid kunne anmodningen ikke imødekommes på daværende tidspunkt, fordi de danske undervandsbåde ikke var konstrueret til at fungere driftssikkert i de højere vandtemperaturer i Middelhavet.

Øvelse "Trident d'Or"

Sælens igangværende forlægning til Middelhavet blev påbegyndt fra Flådestation Frederikshavn den 25 april og den ankom planmæssigt til Toulon i Sydfrankrig den 18 maj efter hvilken dato SÆLEN har deltaget i øvelse "Trident d'Or".

"Trident d'Or" foregik i perioden 18 maj til 2 juni i farvandet mellem Mallorca og Italiens vestkyst. Der deltog 67 skibe og 6 undervandsbåde fra en lang række NATO lande. Overfladeenhederne omfattede blandt andet landgangsskibe og Frankrigs nyeste hangarskib "CHAR-

LES DE GAULLE". Øvelsen indeholdt blandt andet landgangsoperationer i forbindelse med løsning af fredsbevarende operationer.

Palma de Mallorca

Efter øvelsen anløb SÆLEN Palma de Mallorca 1. juni for at fylde brændstof og hvile. Den afgik 7. juni og returnerer til Frederikshavn med planlagt ankomst den 26. juni.

Medierne har været inviteret til at besøge SÆLEN og dens besætning efter øvelsen. Et sådant besøg har dog ikke været arrangeret i Palma de Mallorca.

For yderligere at informere befolkningen om denne betydningsfulde sejlads er nyhedsbreve løbende blevet lagt på 5. Eskadres hjemmeside www.5eskadre.svn.dk, hvor de stadig kan ses.

5. Eskadre

Minerydningsfartøjet **SVÆRDFISKEN** i MCMFORNORTH 2000

MCMFORNORTH (Mine Counter Measure Force North Europe) er en stående NATO minerydningsstyrke, der året rundt er klar i tilfælde af en krise eller konflikt. Den kan efter ordre fra NATO indsættes overalt i verden. Senest Danmark deltog i en sådan indsættelse, som deltager i MCMFORNORTH, var i foråret år 2000. Her opererede MAKRELEN som bekendt i Adriaterhavet med stor succes.

Formålet med styrken kan udtrykkes i tre punkter:

- MCMFORNORTH skal sørge for en kontinuerlig NATO minerydningsstyrke til operationer i fredstid og i perioder med krise og konflikt. I denne rolle er styrken en ACE IRF (Allied Commander Europe Immediate Reaction Force), hvilket medfører at styrken ligger på et 48 timers varsel.
- MCMFORNORTH skal demonstrere national støtte til NATO. Styrken skal gennem en konstant maritim tilstedeværelse bidrage til en konstant og synlig manifestation af Alliansens gensidige solidaritet.
- MCMFORNORTH styrken bidrager til at udvikle NATOs MCM koncept ved at træne minerydning, udvikle MCM taktikker, øve støtte til de forskellige landes opgaver inden for specialet samt at bruge hinandens udstyr.

100% op

Når en enhed står foran tilmelding til NATOs 48 timers beredskab og deltagelse i styrken, skal visse krav opfyldes – både trænings- og materielmæssigt. SVÆRDFISKEN måtte derfor bruge et halvt år på at dygtiggøre sig og få materiellet kørt 100% op. Dette

niveau skal holdes frem til det tidspunkt hvor søsterskibet overtager IRF rollen. Efter opkøringen skal enheden gennem en eksamen, hvor den skal godkendes af Chefen for Søværnets Operative Kommando. Dette lykkedes for SVÆRDFISKEN og dens besætning og vi blev tilmeldt NATOs IRF beredskab 1. juli 2000.

SVÆRDFISKEN indgik i styrken 21. september. Dette, at tilgå en NATO-styrke, er en begivenhed for sig. Styrken hilser skibet velkommen ved at gennemføre en gammel tradition, hvor alle enheder sejler i kølvandsorden (Formation One – en af mange sejlads formationer). Denne lange række af de i styrken allerede værende skal det tilgående skib så sejle op forbi. Skikken stammer fra sejlskibenes tid, hvor man på denne måde viste sine venlige intentioner, idet de fleste kanonporte jo sad i skibssiden. SVÆRDFISKEN sejlede så forbi denne række (med lukkede kanonporte!) – og hilste på og blev budt velkommen.

Første havn – Sønderborg

Da et af styrkens formål er at vise NATO flaget i de forskellige lande, går styrken i havn næsten hver weekend. Vi havde denne gang det første havneophold i Sønderborg. Da vi indgik i styrken om torsdagen og allerede gik i havn næste morgen, havde vi ikke deltaget i øvelser endnu. Weekendens forløb som skulle det senere vise sig at være normen.

Fredag aften var der cocktailparty på styrkens kommandostøtteskib, som på det tidspunkt hed MOSEL. Det var en tysk tender, der ud over at være sæde for styrkechefen og hans stab også forsynede hele styrken med brændstof, vand og værkstedsfaciliteter. Weekend gik slag i slag og der var uafslutteligt nye kontakter der skulle knyttes og officielle pligter besætningen skulle deltage i.

Efter havneopholdet i Sønderborg, drog styrken på havet igen. Ugen igenem foregik der mindre øvelser enhederne imellem, varierende fra kommunikationsøvelser til havariøvelser, hvor et skib for eksempel skal assistere et andet med at slukke en 'øvelsesbrand' ombord. Dette var også ugen hvor SVÆRDFISKEN kunne vænne sig til den daglige gang i en NATO-styrke.

Rostock

Efter en begivenhedsrig, men ikke særlig hårdt belastende uge, gik styrken i havn i Rostock. Her blev der holdt »Oktoberfest«, så det blev et festligt ophold. Enhver der har oplevet denne særlige tyske form for fest, med alt hvad dertil hører, ved hvad vi taler om. Lige inde på kajen, var opstillet et tivoli og neden for landgangen et telt, med musik fra de største højtalere nogen havde set – endsige hørt – længe. Desuden havde tombolaen også et meget godt højtaleranlæg. Resultatet var, at vi endte op med at kunne alle de tyske salgsslogans en velassorteret tysk tombolaejer kan tænkes at bruge.

De virkede efter hensigten, så den kombinerede officers- og sergent messe "kom til" at vinde et trofæ, der blev lagt en del mærke til i styrken, nemlig selveste Nessie. Jo, I gættede rigtigt. Hun er en slange på størrelse med den rigtige "Loch Ness Nessie" fra Skotland. Hun er desuden rød og har et smukt forgyldt hoved. Hun ligger her eftertids i messen og deltager i aftenhyggen og går da også med i byen en gang imellem. Søndag morgen afholdt SVÆRDFISKEN det traditionelle arrangement "Danish Morning Prayer". Dette er et arrangement der selvfølgelig løber af stablen i kirketiden søndag formiddag. Der skal synges salmer og socialiseres. Adskillige af styrkens officerer deltog og til akkompagnement skulle synges både "I Østen Stiger Solen Op" og "Loch Lomond". Det var en oplevelse at se vore kære gæster forsøge at stave sig igennem alle de ø'er der er i denne gamle danske sang. Der blev som sagt ikke sunget uden musik. Vores tredjekommanderende var udstyret med både trompet og rige evner til at bruge den. Dette arrangement må si-

ges at være en ubetinget succes og kan varmt anbefales.

Route Survey

Efter dette ophold i Tyskland, drog styrken tilbage til de danske farvande. Her skulle vi foretage Route Survey. Dette er en opgave, som går ud på at registrere samtlige objekter, der findes på havbunden i vigtige dele af de danske farvande. Det er nødvendigt i en krisesituation på forhånd at kende eventuelle objekters placering nøjagtigt på havbunden, så man hurtigt kan konstatere om der kommer nye objekter. Nye objekter vil med stor sandsynlighed være miner – og man kan nu kigge nærmere på dem uden at skulle »starte forfra«.

Under denne Route Survey fandt den norske minejager KARMØY to MK 9 miner fra Anden Verdenskrig, som blev kastet ned af engelske flyvere i stort tal for at holde den tyske Østersøflåde spærret inde. De to MK 9-ere blev bortsprængt. En sådan bortsprængning kan foregå på to måder. Enten sendes en lille fjernstyret ubåd (kaldet en ROV, Remote Operated Vehicle) ned med en sprængladning eller også anbringes ladningen af mine-dykkere.

Aalborg

Efter en relativ hård uges arbejde i de danske farvande gik styrken i havn i Aalborg for også der at vise flaget. Den positive indstilling en meget stor del af indbyggerne i denne by har overfor »NATO fremmede« for nægtede sig heller ikke ved denne lejlighed. Specielt var "Gaden", hermed menes naturligvis Jomfru Ane Gade, et uforglemmeligt positivt bekendtskab for en stor del af styrkens personel. Ombord på SVÆRDFISKEN havde flere fra besætningen besøg af deres familie, hvilket skabte ro ombord, så alle kunne nå at hvile sig før det gik løs i PLAYEX.

PLAYEX 2000

Efter Aalborg deltog styrken i den danske MCM-øvelse PLAYEX 2000. Dette var en dansk arrangeret øvelse, der løb over tre døgn. Denne øvelse skulle blive ret usædvanlig for vore udenlandske venner i styrken. Der blev nemlig fundet ikke mindre end 8

miner fra Anden Verdenskrig af samme type (MK 9) som ugen før. Her fandt SVÆRDFISKEN fire af minerne og bortsprængte alle fire. Derudover fandt vi to af de øvelsesminer, som vi egentlig ifølge øvelseordren skulle finde. Ikke uventet – dansk topscorer i denne øvelse.

Det norske skib fandt de sidste fire krigsminer, men ingen øvelsesminer. Øvelsen var et hit for de udenlandske enheder, der ikke er vant til at finde rigtige krigsminer, hvorpå man kan øve sin kunnen helt frem til og med bortsprængningen.

Hele torsdagen kunne man på VHF kanal 16 (som er en international radiokanal til nødopkald og sikkerhedsmeldinger) høre varslinger om undervandssprængninger, hvortil civile skibe skulle holde en vis sikkerhedsafstand.

København

Efter denne begivenhedsrige uge gik styrken i havn i København. Her skulle vi ligge i en hel uge på Holmen for et større maskineftersyn. Her havde SVÆRDFISKEN også en del småting der skulle laves, så teknikerteamet fra M-LOG i Korsør kom på besøg mandag formiddag og arbejdede i et par døgn. I København benyttede en stor del af besætningen sig af chancen for at komme hjem og se til familien. Styrken fik også nyt tysk kommandoskib, RHEIN. Den belgiske minejager PRIMULA forlod styrken efter ca. et halvt års deltagelse og blev afløst af søsterskibet LOBELIA.

SWEDISH PASSEX

Lørdag morgen den 21 oktober sejlede styrken til Sverige. Vi sejlede allerede lørdag, for at kunne nå at være i farvandet ud for den Stockholmske skærgård mandag morgen. Her skulle styrken deltage i en svensk arrangeret øvelse. Øvelsen hedder SWEDISH PASSEX, og er en MCM-øvelse, på Partnership for Peace (PfP) niveau. PfP er den »klub« af lande, der foruden NATO-medlemmerne, har et ønske om at nærme sig NATO uden direkte at være medlem, men sammen med NATO at kunne indsættes i humanitære opgaver og krisesituationer verden over.

På vej over Østersøen var der lidt bu-

MCMFORNORTH i kølvandet. Foto SVÆRDFISKEN

ler på vandet, så vores drone mistede en redningsflåde. Redningsflåden gjorde som den skulle, hvilket vil sige at den pustede sig op, startede dens nød-radiosender og alarmerede stort set hele verden, så vi fik lidt travlt med at kontakte alle relevante myndigheder og fortælle, at der ikke var behov for assistance.

I denne øvelse var der udlagt en række objekter på havbunden, blandt andet en del gamle torpedosprænghoveder. Efter forrige uges succes på lavt vand, var det spændende at se, om vi kunne finde noget på Sveriges store vanddybder. Dybderne i øvelsesområdet varierede fra 0 til 200 meter.

Mandag morgen ankom styrken i god behold til den Stockholmske skærgård. Her mødtes vi med de svenske skibe Carlskrona, Skaftoe og Styrsoe der skulle deltage i øvelse SWEDISH PASSEX sammen med MCMFORNORTH og for anker holdt alle øvelsesdeltagerne møder om den kommende øvelse. Om aftenen afholdt vi internt på SVÆRDFISKEN et stort

bingospil med adskillige gode præmier. Dette arrangement er sædvanligvis et tilløbsstykke for alle der har fri og mandag aften var ingen undtagelse. Næsten samtlige var med – selv de, der havde ankervagt. Så overalt på skibet sad der folk og lyttede med på det interne teleanlæg.

– at finde en lille bitte mine

Denne uge kom til at stå i det utraditionelle MCM tegn. De forhold der skulle arbejdes under, er det danske MCM udstyr ikke skabt til, så der måtte improviseres det bedste vore MCM folk havde lært. Der skulle arbejdes i smalle fjorde, hvor havbunden skrånede kraftigt, med mange store sten (læs klippeblokke) spredt ud over det hele. At man i dette virvar skulle være så heldig at finde en lille bitte mine.

MEN det gjorde vi. SVÆRDFISKEN var det første skib til at finde og identificere en svensk øvelsesmine. Det var vi nok lidt stolte af.

Hele operationen tog lidt lang tid, idet vores drone kun kunne sætte sin Side

Scan Sonar (SSS) i de smalle fjorde med stort besvær, ikke meget hjulpet af bundforholdene generelt. Derfor brugte vi vores fjernstyrede ubåd (kaldet »Susanne«) til at »støvsuge« hele havbunden i vores område. Dette er en langsommelig proces, der dog giver gode resultater. Blandt andet fandt vi tre små malerdåser, en trawler skovl og et par skibsvrag. Minen blev dog taget på den rigtige måde, hvor SSS tog et sonarbillede af havbunden. Minen blev plottet, eftersøgt og fundet – efter bogen.

Der skulle også findes og sprænges en torpedo. Denne torpedo blev først forsøgt sprængt med vores fjernstyrede ubåd (Susanne). Den kan lægge en sprængladning ved siden af objektet. Men før den må lægge denne ladning, kræves det at man kan se og identificere objektet på kameraet. Desværre var bunden så løs, at den blev hvirvlet op så snart Susanne kom i nærheden, og sigtbarheden var så dårlig, at dette krav ikke var opfyldt – meget til fortrydelse for dronepiloten. Det skulle have været hans første kast.

I stedet gik skibets dykkere ned og lagde en 10 kg. sprængsæk på torpedoen; og så var det slut med den!

Stockholm

Efter første øvelse lagde styrken til kajs i Stockholm på et uofficielt besøg. Det lyder måske ikke af så meget, men det eneste der i det diplomatiske sprog og forstand rangerer højere, er et officielt besøg, der kræver deltagelse af Hendes Majestæt Dronningen. Selv med den diplomatiske »andenplads« betød det en hel del officielle arrangementer for styrken.

I weekenden var der arrangeret bus-ture rundt i Stockholm med endestation på WASA museet, der indeholder verdens største og tungest bestykkede krigsskib fra dengang, der var linieskibe til. Faktisk var WASA så tungt bestykket, at den som bekendt kun sejlede ca. 3 skibslængder før den kæntrade og sank med mand og mus. Bjærgningen af det velbevarede vrak hører til et af denne verdens 7 vidundere inden for undervandsarbejder. Noget, der maner til eftertanke for os, der af og til foretager undervands-sprængninger – alt skal positivt identificeres før bortsprængning.

Søndag var der gudstjeneste ombord på RHEIN, hvor en hollandsk orlogspræst prædikede. Han talte adskillige af Europas sprog, dog ikke dansk.

POLISH PASSEX

Efter den herlige weekend i Stockholm drog styrken mod Polen og farvandet ud for Swinoujscie for at deltage i en polsk arrangeret øvelse kaldet POLISH PASSEX. Forlægningen varede to døgn og vejret var ikke med os. Det blæste temmelig kraftigt og specielt personellet på vores drone led under det. Normalt ville dronen sejle fjernstyret på en sådan tur, men på grund af vejret ville det være forbundet med stor fare at sætte personel ombord på dronen i tilfælde af, at fjernstyringen skulle svigte. Derfor var der personel ombord på dronen under hele forlægningen. Dronebesætningens tilbagemeldinger efter denne tur – efter at have oplevet hvordan det er at tæmme vilde heste – lød på anbefalinger om at stole og køjer blev monteret med sikkerhedsseler som i en racervogn. Deres mad skul-

le leveres i tuber, som i rumfærgerne. Turen havde vist været noget med at holde sig fast til gulvet, og så bare blive der. Fra personellet på SVÆRDFISKEN skal der lyde en hyldest – det var et job for folk med rigtige søben m/k. Såvel mænd, som kvinde klarede det storartet. For personellet ombord på SVÆRDFISKEN var det ikke så slemt, bortset fra, at man bliver lidt træt i kroppen af at skulle holde sig fast hele tiden, selv i søvne. Men hvad – sådan er livet til søs jo også.

Selve minerydningsøvelsen løb af staben i Pomorska Bugten. Fem polske minejagere og minestrygere deltog i øvelsen.

Et af disse, minestrygeren MEWA, indgik desuden som medlem af MCM-FORNORTH i ca. tre uger. Det var første gang i historien, at et polsk krigsskib er med i en af NATOs stående styrker. Derfor foregik der i løbet af ugen en del mindre øvelser skibene imellem, for at vore polske venner kunne vænne sig til styrkens måde at gøre tingene på. Selve MCM delen af øvelsen tog kun 24 timer, grundet forlægnings-tiden fra Sverige, så der skulle arbejdes koncentreret, for at alle kunne få et godt udbytte af øvelsen.

De mente, at vi var tre gange bedre?

Ved ankomsten til øvelsesområdet blev det afholdt introduktionsmøder for skibscheferne. Det fremgik her, at SVÆRDFISKEN havde fået et område, der var tre gange så stort som de andre minejageres. Dette kunne tydes som om de mente, at vi var tre gange bedre end de andre, men det var nok ikke tilfældet. Det skyldtes nok snarere vores måde at operere på, da vi helst vil have lange lige stræk som vores drone kan slæbe Side Scan Sonar på.

Som vanligt var vi på siden af RHEIN, der nu lå for anker i den Pommerske bugt, hvor vi modtog brændstof og kom af med en god slat spildevand. RHEIN havde åbenbart taget det bogstaveligt at blive kaldt en tankstation, som hun blev tidligere i styrken. I hvert fald havde de sat reklameflag fra forskellige servicestationer i Europa.

Det er godt at kende folk. Vores ma-

skinfoolk var til bøderfest med styrkens maskinfoolk i Stockholm ombord på den engelske minejager GRIMSBY. Her var de, der skulle forestå vores bunkring også med. Så i stedet for at blive mødt af ligeglade personer, blev vi mødt med store smil – og alt kunne lade sig gøre. Hvem sagde, at socialt samvær kun er skæg og ballade?!

Swinoujscie

Selve øvelsen forløb udmærket men hektisk. Bagefter gik styrken, sammen med de polske skibe, i havn i Swinoujscie for weekenden. De sædvanlige hovedingredienser i styrkens weekendophold blev suppleret lørdag formiddag med en ceremoni, hvor den polske minestryger MEWA blev hilst velkommen i styrken. Det må siges, at MEWA var et flot skib, der var blevet gjort godt klar til denne opgave.

Lørdag eftermiddag blev der afholdt en fodboldkamp imellem MCMFOR-NORTH og personel fra den polske flåde. Som de gode værter de (måske) er, tabte polakkerne til MCMFOR-NORTH med 1 – 4.

Lørdag aften afholdt chefen for den 8. polske Flotille reception for inviterede fra styrken og talte i den forbindelse til de inviterede fra besætningen. Han var af den polske forsvarschef blevet bedt om at takke SVÆRDFISKEN og hendes besætning for den indsats, der blev ydet under lokalisering og indbjærgning af de omkomne fra det polske skoleskib, der sank i Nordsøen i september måned. Til stede under receptionen var også repræsentanter fra det polske spejderkorps, da det var deres sejlskib der sank.

Lørdag aften var der derfor ekstra god grund til ombord at fejre sig selv. Menigmissen holdt messeaften med alt hvad dertil hører af god forplejning og stemning. I sergent- og officersmessen var der også hygge.

GERMAN PASSEX 2

Den følgende uge deltog styrken i en tysk arrangeret MCM øvelse ved navn GERMAN PASSEX 2, der løb af stablen i Tromper Wiek. Øvelsen varede fire dage, hvoraf de tre første drejede sig om MCM og den sidste om generelt sømandsskab og samar-

bejdsøvelser. Desværre ligger denne vig åben mod øst og hele ugen blæste det ret kraftigt fra dette verdenshjørne. Det blev derfor en livlig uge – et meget besværligt vejr at jage miner i. Søsysten fik gode dage for de af os, der har tendens til denne onde syge. SVÆRDFISKEN var igen det første skib til at finde en mine og senere en gammel torpedo fra Anden Verdenskrig. Der blev kun fundet en mine mere i denne øvelse. Vores torpedo måtte desværre ikke bortsprænges, idet den lå på et kalklag, der kan lede trykbølgen fra sprængningen langt ind i land og anrette skader på alt faststående.

Århus

Efter øvelsen sagde styrken farvel til 1. Tyske Minerydnings Division, der havde deltaget i øvelsen, og drog mod Århus. Torsdag aften kastede styrken anker ud for Århus og afventede morgendagens komme, så vi kunne komme i havn. Dette havneophold var præget af Hendes Majestæt Dronning Ingrid's bortgang, idet hele styrken flagede på halv stang. Cocktail partiet blev aflyst og alt ceremoniel forløb uden musik og fløjte. Dog var der plads til en lille festligholdelse på den polske minestryger MEWA, da lørdag var den polske nationaldag.

SQUADEX 46

Mandag stævnedes styrken igen ud på havet. I denne uge for at deltage i den danske øvelse SQUADEX 46. Dette var en dansk arrangeret MCM øvelse, der løb frem til torsdag aften, kun afbrudt af højtideligholdelsen af Dronning Ingrid's begravelse tirsdag. I denne øvelse deltog flere danske enheder. Minelæggerne MØEN og LINDORMEN, minerydningsfartøjet HAJEN, transportskibet SLEIPNER, inspektionsskibet HVIDBJØRNEN og selvfølgelig alle i MCMFORNORTH. Dette gav SVÆRDFISKEN en velkommen mulighed for at operere sammen med vores søsterskib HAJEN. Der blev i denne øvelse opereret MCM på døgnbasis. Selvom vi i denne uge ikke var de enheder, der fandt flest miner (den ære skal LOBELIA have) så var vi dog det skib, der fandt de to første miner.

SVÆRDFISKEN – WE WON'T LET YOU GO

Fredag var vores sidste dag i MCMFORNORTH og her ombord gik den endelige nedtælling nu i gang. Selvom hele besætningen havde haft en god tur med mange gode oplevelser i styrken og team SVÆRDFISKEN havde gjort sig gældende i samtlige øvel-

ser, så glædede alle sig nu til at få det overstået og komme hjem til dem derhjemme. Det var tydeligt at se jubelhumøret og de små smil. Talen gik hele tiden hen imod ting man skulle – hjemme. Så efter 58 dage i styrken vendte vi hjem til hjemmebasen fredag formiddag d. 17 november 2000. Vore venner i styrken sagde farvel med en Steam Past, hvor ZIERIKZEE havde bannere oppe, der sagde "SVÆRDFISKEN – WE WON'T LET YOU GO". Det var pænt af dem, men vi tog nu hjem alligevel! SVÆRDFISKEN selv var i dagens anledning "dressed ud" som vikingeskib. Alle ombord var udrustet med vikingehjelme og "rigtigt" vikingetøj. Alle mand var på dæk og vores maskingast Kenneth Lund havde produceret en specialdyse til brandslangen, så vandet kunne kastes rigtig langt. Dette var til stor glæde for de andre enheder, som alle fik et mindre bad i dejlig koldt havvand.

The Day After

Selvom SVÆRDFISKEN udtrådte af MCMFORNORTH d. 17 november 2000, er vi stadig tilmeldt NATOs IRF beredskab og på 48 timers varsel til indsættelse i verdens brændpunkter. Dette betyder, at vores beredskab ikke forringes, selvom vi kommer hjem

MCMFORNORTH i havn

til Flådestation Korsør. Vi fortsætter i IRF-beredskabet til vores søsterskib Minerydningsfartøjet HAJEN overtager denne rolle.

SVÆRDFISKEN er blevet adopteret af en Skole- og Fritids Ordning i Helsingør (vores adoptionsby). Skole- og Fritids-Ordningen (SFO-en) hedder TIPPEN og består af små 100 børn, der går op i SVÆRDFISKENS bedrifter med liv og sjæl. Børnene er efter sigende i gang med, at lave en kammerat til Nessie. Det er måske også på tide, at hun falder lidt til ro, efter hendes fortumlede tilværelse. Hvad der skal ske med hende efter dette togt er uvist, men TIPPEN har tilbudt at tage hende i pleje, så det er under overvejelse. I hvert fald ved vi, at de ca. 100 børn i Helsingør følger interesseret med i sagaen om hendes liv.

Også tak til internetlæserne

Her til slut vil vi gerne sige farvel og tak til de internetlæsere, der har fulgt os gennem dette medie på 3. Eskadres hjemmeside

<http://www.3eskadre.svn.dk>

Her har vi turen igennem lagt nyhedsbreve ud, så alle interesserede kunne følge med i hverdagen ombord.

Det var et endog særdeles aktivt år for SVÆRDFISKEN – år 2000!

SVÆRDFISKEN

Søværnets Idrætslederpris

28. marts 2001 kunne Chefen for Søværnets Operative Kommando overrække den årligt uddelte »Søværnets Idrætslederpris« til marinespecialist Jens Peter Janum, miljøskibet METTE MILJØ.

Prisoverrækkelsen fandt sted på METTE MILJØ under overværelse af:

- Kommandør A. Stihøj Pedersen, Søværnets Taktik- og Våbeninspektør,
- kommandørkaptajn P. B. Rieper Formanden for Søværnets Idrætsudvalg,
- orlogskaptajn K. Ravn, Formand for Søværnets idrætsforeninger,
- admiralens adjutant,
- seniorsergent K. Rasmussen, Formand for Søværnets Idrætsforening Københavnsafdelingen,
- besætningen fra METTE MILJØ,
- en repræsentant fra miljøskibet GUNNAR THORSON,
- Hans Frederiksen fra Søværnets Konstabelforening og
- seniorsergent Erik Madsen, sekretær for Søværnets Idrætsudvalg.

Som begrundelse for tildelingen fremførte admiralen følgende:

Chefen for Søværnets Operative Kommando overrækker Idrætslederprisen for Året 2000

- Marinespecialist Jens Peter Janum har sin daglige gang på Holmens Idrætsanlæg både inden for normal tjenestetid, men især også i sin fritid.
- Jens Peter Janum har tidligere været aktiv inden for kredsløbs-træning og har blandt andet gennemført flere maratonløb. For tiden fokuseres træningen dog på almindelig styrketræning.
- Under den daglige træning giver han sig altid tid til at motivere og vejlede, hvor der er behov herfor. Dette er til stor glæde for mange af de daglige brugere af Holmens Idrætsanlæg.
- Jens Peter Janum har ofte hjulpet Holmens Idrætsanlæg med at gennemføre undervisning med eleverne fra Søværnets Tekniskole, Søværnets Taktik- og Våbenskole og Søværnets Officersskole.
- Han hjælper også med til at vedligeholde materiellet på Holmens Idrætsanlæg.
- Jens Peter Janum har gennemført tropslærerkursus på Forsvarets Gymnastikskole. Siden det gennemførte kursus har Jens Peter Janum selv sørget for at efteruddanne sig således, at han hele tiden er ajour med de nyeste træningsfilosofier.
- På METTE MILJØ har han i de sidste mange år været ansvarlig for gennemførelse af diverse træningstilstandsprøver. Han har gennem sit gode humør motiveret besætningen til fysisk udfoldelse.
- Jens Peter Janum har virket i ledelsesfunktion i løbe- og motionsudvalget og været en af foregangsmændene ved opstarten af Holmens Mil Løb. Et løb, der er ved at blive landskendt for dets høje kvalitet.

Det er derfor med stor glæde at vi tildeler marinespecialist Jens Peter Janum til Søværnets Idrætslederpris for året 2000.

En DIVISION flytter ind

Af Chefen for Division 33

Under mottoet "indflytning frem for udflytning" og med nøgleord som indflydelse og smidiggørelse, er Division 33 (DIV 33) gået i spidsen for den del af projekt »S3080«, der vedrører minerydningsenhederne – udflytningen til Flådestation Frederikshavn. Her følger et indlæg om baggrund, status og fremtiden for det forestående skift af basehavn.

Baggrund

Som anbefalet af Forsvarskommissionen af 1997 og bestemt ved »Aftale om Forsvarets ordning 2000-2004« justeres dele af Søværnets struktur i disse år. Som en konsekvens heraf har vi allerede oplevet udfasningen af WILLEMOES-klassen, sammenlægningen af 2. og 4. Eskadre samt oprettelsen af Søværnets Taktiske Stab. Dette projekt, med betegnelsen S3080, har kun som udestående udflytningen af DIV 33 enheder til Flådestation Frederikshavn.

I foråret 2000 fik Chefen for 3. Eskadre til opgave at forestå planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af den forestående udflytning af de 3

DIV 33 enheder i Korsør. Foto DIV 33

minerydningsenheder med tilhørende droner. Eskadrechefen indkaldte straks ledelsestriumviratet (de tre chefer) fra DIV 33 til et møde om hvordan opgaven bedst kunne løses. DIV 33 havde på et tidligt tidspunkt ønsket at få den størst mulige indflydelse på udflytningsprocessen. Det blev derfor besluttet at uddelegere den indledende studiefase vedrørende udflytningens konsekvenser til Chefen for DIV 33.

DIV 33 udflytningsrapport

Så fik vi travlt. Opgaven bestod i "At identificere forhold og problemområder i relation til DIV 33 udflytning til Flådestation Frederikshavn tentativt forår 2002 og fremkomme med forslag til løsning og afklaring af disse". På denne baggrund blev der lokalt i DIV 33 afholdt et antal møder af brainstorm karakter. Alle ideer skulle på bordet fra start og de skulle diskuteres, afvejes og gensidigt koordineres i relation til opgavens løsning. Hurtigt viste der sig et omrids af nogle større emneområder, hvorefter officerer, befalingsmænd af andre kate-

gorier og talsmænd blev inddraget i udfærdigelsen af en rapport til identificering af alle tænkelige problemer indenfor emneområderne: Personelforhold; MCM (Minecounter Measures – minerydnings-) -operative forhold; materiel, logistik og vedligeholdelse samt vagtforhold.

En personelvenlig og rimelig ordning

Uden at redegøre for arbejdets enkeltheder, synes det relevant at fremhæve en række forhold af væsentlig betydning for udflytningsprocessen indledningsvist fundet af de tværfaglige grupper.

Personellets indstilling til udflytningen. Her synes den endelige 2 års varsling om udflytning samt udsigten til en 6 måneders overgangsperiode i Frederikshavn – uden uvildig forflyttelse af fast tjenestested – at være en personelvenlig og rimelig ordning. Alligevel må der forudses en ikke ubetydelig afgang af specielt stampersonel af mellemlidergruppen i forbindelse med udflytningen. For en væsentlig del af denne personelgruppe,

Side-scan-sonar fulgt af »Dobbelt-ørn« (Computergrafik – Division 33)

hvorfra DIV 33 råder over 21 normer, kan tjeneste fra Frederikshavn ikke forenes med familielivet i Københavnsområdet, ligesom tanken om at flytte familien til Frederikshavnsområdet forekommer fjern.

På manuelt niveau synes fastholdelsesproblematikken væsentligt bestemt af muligheden for at kunne overnatte ombord i egen køje i forbindelse med daglig tjeneste, uddannelse og vagt på Flådestation Frederikshavn. Ja, overnatning i egen køje synes næsten at have fået karakter af et ufravigeligt krav. Kun et fåtal af besætningernes medlemmer udtrykker reel hensigt om at flytte deres familie til Nordjylland.

DIV 33 MCM-officerer og deres MCM-befalingsmænd analyserede en række problemområder relateret til MCM-operative og træningsmæssige aspekter affødt af udflytningen. En række praktiske forhold blev belyst og afklaret, ligesom flere – længe ønskede – muligheder åbnedes, herunder forøget samarbejde med AIS – den taktiske træner med videre, som Søværnets Taktik- og Våbenskole råder over på flådestationen. Muligheden for at opnå permanent liggeplads til kaj for en samlet DIV 33, hvor mo-

derfartøjerne kan have sine minerydningsdroner på siden hører også under de længe nærede ønsker.

Forslaget om oprettelse af en arbejdsgruppe til etablering af en minetræningsbane for MCM-enheder og MCM-dykkere i nær tilknytning til Flådestation Frederikshavn som erstatning for den eksisterende ved Elefantgrunden i Musholm Bugt er et andet konkret resultat af emnegruppens anstrengelser.

Materiel, logistik og vedligeholdelse

Teknikofficerer og maskinbefalingsmænd analyserede mulige problemområder indenfor Flådestation Frederikshavns evne til at servicere STANDARD FLEX 300 (SF300) enheder i MCM-rollen med tilhørende minerydningsdroner (DIV 33 minerydningsdroner omfatter p.t. 6 stk. af typen MRD samt 4 stk. af typen MSF), herunder værkstedskapacitet og ekspertise på Side Scan Sonar samt undervandsdroneområdet. Til identifikation af bundobjekter – og placering af mineuskadeliggørelsesladning – anvender MCM enhederne Saab Bofors Underwater Systems undervandsdrone type "Double Eagle Mk. II".

Flådestationens kapacitet til at udføre

større motorvedligeholdelsesarbejder og dens ekspertise indenfor radar, radio- samt OEDB-fagområder blev tillige behandlet.

Ikke mindst spørgsmålet om SF300 reservedelslager, placering af moderfartøjer med tilhørende droner og minerydningsmagneter (DYADs) på Flådestationen samt ønsket om mulighed for containeriseret opmagasinering i nær tilknytning til hver SF300-enhed blev underkastet en nærmere analyse i DIV 33 udflytningsrapport kapitel 3 "Materiel, logistik og vedligeholdelse".

Vagtforhold

Af udflytningsrapportens kapitel 4, omhandlende vagtforhold, kan fremhæves DIV 33 forslag om at udvikle den eksisterende vagtordning i Frederikshavn ved udpræget anvendelse af ATL (Alarm Til Land – et telebase-ret maskin- og adgangsovervågnings-system) samt oprettelse af permanent fællesvagt indenfor enheder af samme type. Denne gruppe har i væsentlig grad taget hensyn til frihedsmæssige og økonomiske konsekvenser ved opretholdelse af vagt i basehavn.

Udflytningsrapporten fremsendt

Udflytningsrapporten blev under titlen "Rapport for Division 33 udflytning til Flådestation Frederikshavn" overgivet til Chefen for 3. Eskadre 1. oktober 2000 og blev med ganske få anmærkninger umiddelbart fremsendt med anbefaling til Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando for kommentering.

Nedsættelse af arbejdsgrupper

Efter behandling hos Niveau II myndighederne fulgtes udflytningsrapportens anbefalinger således at i alt 4 arbejdsgrupper kunne nedsættes.

AGBOSÆT

Under formandskab af Planlægningsofficeren ved 3. Eskadre nedsattes AGBOSÆT, der har til formål "At smidiggøre processen for det personel, evt. med familie, i den udstrækning man ønsker at bosætte sig indenfor det geografiske område Nordjyllands Amt". Arbejdsgruppen varetager tilli-

ge koordineringen af tjeneste for divisionens personel i forbindelse med udflytningen. I den forbindelse har 3. Eskadre som PMY (Personelforvaltende myndighed – Niveau III) gennemført personelsamtaler med alt DIV 33 personel i bestræbelserne på at koordinere og smidiggøre udflytningen til eskadrens og den enkeltes – og hans/hendes families – tilfredshed.

AGMAT

Som foreslået af Søværnets Materielkommando blev flere skitserede materielrelaterede arbejdsgrupper sammenlagt til én, der naturligt fik betegnelsen AGMAT og nedsat under formandskab af Søværnets Materielkommando, DD2. I denne arbejdsgruppe indgår tillige repræsentanter fra de to flådestationer. Arbejdet ses at tage udgangspunkt i DIV 33 anbefalinger på materiel- og uddannelsesområdet. Således gennemgår teknikere fra Flådestation Frederikshavn Sonarværksted for tiden et uddannelsesforløb, der blandt andet indbefatter en træningsperiode blandt deres på disse specielle felter mere erfarne kolleger fra samme værksted på Flådestation Korsør, som anbefalet i DIV 33 udflytningsrapport.

AGMING

Der gemmer sig ikke en kinesisk gourmetret bag betegnelsen AGMING, men derimod "Arbejdsgruppen til etablering af minegarden (Betegnelse for et officielt aflyst og geografisk afgrænset havområde, hvor der til trænings- og uddannelsesformål er udlagt et antal øvelsesminer af forskellig type. Har sædvanligvis en radius af 1-2 sømil) og MCM dykkerbane i tilknytning til Flådestation Frederikshavn". Arbejdsgruppen har formandskab af Chefen for Division 33 samt deltagelse af repræsentanter for Kattegat Marinedistrikt og Flådestation Frederikshavn. Denne arbejdsgruppe har til formål "At etablere minegarden og MCM dykkerbane, i lighed med tilsvarende baner i Musholm Bugt, således, at der kan oprettes mulighed for, at DIV 33 enheder og andre interessenter kan foretage uddannelse og forsøg med skibe, fartøjer og MCM udstyr".

Minedykker ved sin mine. UV-foto DIV 33

Arbejdsgruppen er bemyndiget til at rette henvendelse til relevante søfartsmyndigheder, fiskeriforeninger med videre som naturligt bør høres i en sag om eventuel, permanent aflysning af et geografisk begrænset havområde.

AGVAGT

AGVAGT har allerede afholdt indledende møder i bestræbelserne på "At fastsætte en vagtordning i basehavn på Flådestation Frederikshavn, herunder revidere den for 3. Eskadre enheder eksisterende.

Endvidere at etablere vagten under anvendelse af det minimale ressourcetilforbrug, samtidig med at de fastsatte krav til uddannelse samt at militær, materiel- og personelsikkerhed overholdes". Her har arbejdsgruppens repræsentanter fra Flådestation Frederikshavn tilkendegivet en særdeles positiv holdning til DIV 33 ønsker for den nye vagtordning. Det gælder udnyttelsen af fællesvagt i muligt omfang samt overnatning i egen køje – uanset om man indgår i vagtholdet eller forretter daglig tjeneste og uddannelse.

Det er Eskadreoperationsofficeren ved 3. Eskadre, der er formand i den vigtige arbejdsgruppe.

Maksimal indflydelse

Ud fra DIV 33 oprindelige ønske om maksimal indflydelse på indflytningsprocessen har det været meget tilfredsstillende for Divisionen at få lov til at udarbejde udflytningsrapporten og – ikke mindst – at se dens anbefalinger fulgt og senere synliggjort i form af de nu nedsatte arbejdsgrupper. DIV 33 er repræsenteret i hver af disse og vil aktivt søge at sætte brugerens præg på udflytningsprocessen.

Om godt 1 år vil DIV 33 indflytning på Flådestation Frederikshavn finde sted. DIV 33 enheder og dens personel ser det forestående basehavns-skifte som en stor udfordring. Divisionen mener at kunne tilføre Flådestation Frederikshavn yderligere et antal mindre enheder af operativ og teknologisk høj kvalitet med velmotiverede besætninger, kendt for deres vilje til at yde en ekstra indsats.

Det er med stor optimisme og forventning, at DIV 33 tager del i processen.

Det er også inspirerende at følge, hvorledes Søværnets øvrige, involverede myndigheder engagerer sig i det, der er DIV 33 erklærede mål: En succesfuld indflytning på Flådestation Frederikshavn i april 2002.

Søværnet og de elektroniske søkort

Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando arbejder i øjeblikket, i praksis via Søværnets Kortudvalg, på en kommende overgang fra papirsøkort til elektroniske søkort i Søværnets enheder.

NATO startede i 1997

Det hele startede med, at NATO i juni 1997 nedsatte en arbejdsgruppe til udarbejdelse af en Standing NATO Agreement ("STANAG") for anvendelse af elektroniske søkort (ECDIS) i NATO maritime enheder, således at disse er i stand til at samarbejde og udveksle informationer på ECDIS området. Det krigsskibsbaserede system kaldes WECDIS. WECDIS STANAG 4564 blev færdiggjort oktober 1998, hvorefter Søkortudvalget efterfølgende etablerede en ECDIS arbejdsgruppe for evaluering af problematikken omkring ECDIS, herunder afprøvning af udstyr i Søværnets skibe og ved Søværnets skoler, samt ikke mindst at udarbejde operative krav og tekniske specifikationer.

IMO og IHO har fastlagt krav

Internationale og nationale retningslinier gældende for brug af ajourførte og autoriserede søkort omfatter også brug af elektroniske søkortsystemer, når disse skal erstatte traditionelle søkort. Krav til brug af ajourførte og autoriserede søkort er givet af International Maritime Organisation (IMO).

International Hydrographic Organisation (IHO) og IMO har fastlagt standarderne for produktion og fremvisning af de da-

ta, der skal benyttes i et ECDIS system.

Kravene til godkendelse af et ECDIS system er fastlagt af International Electrotechnical Commission (IEC).

Med udgangspunkt i ovennævnte krav har kortudvalget, under formandskab af Søværnets Taktik- og Våbeninspektør (TVI), udformet følgende overordnede policy for indkøb af ECDIS til Søværnet:

- Kommende ECDIS systemer i Søværnet skal være godkendte i henhold til IMOs krav og bestemmelser.
- Dersom ikke godkendte søkortsystemer eller kortdata benyttes, skal der anvendes autoriserede papirsøkort som sejladsgrundlag ved siden af ECDIS.
- Ved implementering af ECDIS systemer reorganiseres eksisterende broinstallationer, således at broen bliver hensigtsmæssig i forhold til ECDIS.
- Det kommende ECDIS system skal forefindes som kommercielle hyldewarer, således at levering og servicering umiddelbart kan finde sted.

På prøve i 9 forskellige skibe

I skrivende stund har forskellige ECDIS fabrikater været på prøve i 9 forskellige skibe, samt ved Søværnets Officersskole og Søværnets Taktik- og Våbenskole, Kampinformationskursus (AIS). De indhøstede erfaringer er blevet anvendt ved udarbejdelse af operative krav og tekniske specifikationer for det system, der ønskes i Søværnets skibe.

Søværnets Materielkommando har netop sendt opgaverne i udbud, og arbejdsgruppen ved-

rørende broindretning arbejder på højtryk.

I henhold til nuværende plan vil de to første systemer blive leveret som skolesystemer og installeret på Søværnets Officersskole (SOS) og Søværnets Taktik- og Våbenskole, Kampinformationskursus (AIS) med henblik på grunduddannelse og efteruddannelse af navigatører og kampinformationspersonel.

Kvantespringet

De to første operative systemer forventes installeret i en FLYVEFISKEN-klasse og en THETIS-klasse inden udgangen af dette år. Herefter vil installationerne blive foretaget løbende, indtil samtlige Søværnets enheder er udrustet, hvorefter overgangen fra papirsøkort til elektroniske søkort er en kendsgerning.

Installationsrækkefølgen vil blive prioriteret af Søværnets Operative Kommando i henhold til planer for eftersyn, udrykningsenheder, internationale opgaver med videre.

Der er således ingen tvivl om at dette kvantespring på det navigationsområde med hastige skridt rykker nærmere på os alle i Søværnet.

(TVS)

Gamle dykkere dør aldrig....

Med dette ordsprog blev det gjort muligt at samle 12 pensionerede minedykkere, der har gjort tjeneste under Kattegats Marinedistrikt.

Initiativet blev taget af pensioneret minedykker Bruno Müller, der indledte indbydelsen med ordsproget *"Gamle dykkere dør aldrig – men lugter lige sådan"*. Der var ingen, der meldte afbud til arrangementet den 18. maj 2001, og der blev budt velkommen i det forhenværende tjenestested – »Dykkerrummet« på Flådestation Frederikshavn.

Efter gensidig hilsen på hinanden udtryktes glæde over at ingen lugtede så slemt efter årene som pensionister. Det blev ligefrem bemærket, at alle så ret friske ud!

I velkomsttalen kom Bruno Müller ind på værdien af sammenholdet. Det skulle fastholdes så længe det var muligt – ikke kun på det faglige, »dykker-

siden», men i lige så stor udstrækning det sociale og kammeratlige, der jo bærer mange minder.

Foruden de pensionerede minedykkere, var også indbudt maskinarbejder Knud Martinussen og teletekniker John Sebber, der ligeledes er pensionerede. Disse to har igennem mange år vedligeholdt dykkertanken med luftforsyning og teleanlægget.

Det blev oplyst, at der er lavet en statistik over de forsamlede 12 pensionerede minedykkere:

- Tilsammen har de dykket 272 år med et gennemsnit på 23 år.
- Fem af minedykkerne har måttet stoppe før tiden på grund af skader.
- Den ældste var aktiv i 32 år og den yngste i 10.
- Det har ikke været muligt at fastsætte hvor mange miner, bomber og andet, der gennem tiderne er uskadeliggjort af de 12. Man var dog enige om, at det var et tal med adskillige »nuller« bagved.

Senere på aftenen viste dykkerne deres ganske godt vedligeholdte evner både på en bowlingbane og ved den efterfølgende middag.

Det blev en god og minderig dag, der havde til følge, at der i fremtiden skal arrangeres en årlig sammenkomst! Bruno Müller blev af de pensionerede minedykkere bedt om at rette en tak til de, der som »sponsor« havde været med til at gøre denne dag mulig. Det er:

- Dykkehistorisk Selskab,
- Minedykkerensammenslutningen,
- Dräger Dykkerteknik samt
- Flådestation Frederikshavn – herunder:
 - Kommandantskabet EMS,
 - Kørselstjenesten,
 - Velfærdskassen og
 - Dykkerrummet.

Jo, vist er der liv i de gamle minedykkere!

Fra venstre: Knud Martinussen, Bruno Müller, Ingo Pedersen, Tage Povlsen, alderspræsidenten Henry Petersen, 74 år, Christian Koudal, Ejvind Hansen, Bent Johs. Nielsen, John Sebber, Knud Harpsøe (foran) Frank Sunesen, Jan Sørensen, Tom Skarritsø og Finn Reetz.
Foto SVN FRH

Udsendelse af MOBA

Som bekendt har Søværnet for første gang valgt at udsende en af sine operative landenheder, Den mobile Base (MOBA), til støtte for internationale missioner på landjorden. Dette er sket i forbindelse med, at Norge her i foråret har overtaget kommandoen over KFOR.

JHQ North i Stavanger udpeget

Henover sommeren 2000 så det ud til, at den danske chef for Joint Headquarters Northeast (JHQ NE) i Karup skulle overtage kommandoen over KFOR (5). Det resulterede i en analyse af behovet for støtte til KFOR og muligheden for at udsende MOBA fremkom. Nu blev det dog i stedet chefen for det norske NATO-hovedkvarter JHQ North i Stavanger, der blev udpeget til at løse opgaven. I forbindelse med den nævnte analy-

Fælles skafning i cafeteriet på Flådestation Korsør. Foto SVN

se fremkom en beskrivelse af hvordan det har vist sig at være særdeles frustrerende for de enkelte myndigheder at miste arbejdskraft uden en tilsvarende reduktion af de pålagte opgaver. Derfor valgte Søværnets Operative Kommando denne gang at forlade den hidtidige praksis med at udpege enkeltpersoner til missionsudsendelse, men derimod at udsende komplette enheder.

Valget faldt på MOBA

I forbindelse med opstillingen af de nødvendige kapaciteter til varetagelse af den ganske krævende opgave det er at lede KFOR (5) stod det hurtigt klart, at Norge ville få brug for hjælp fra blandt andet Danmark til løsning af et antal støttefunktioner. Dette kunne blandt andet ske i form af at stille chauffører til rådighed for støttehovedkvarteret ("KFOR REAR")

Kommandør Henrik Andersen indleder orienteringerne

med KFOR 5 (REAR)

i Skopje, Makedonien. Og her faldt valget – i tråd med den oprindelige analyse – på MOBA, som i kraft af sin normale operationsform indeholder en ganske anselig støttekapacitet. Søværnets Operative Kommando havde gerne set, at der havde været behov for de kapaciteter, som gør MOBA til noget unikt, herunder for eksempel evnen til kontinuerlig ledelse af og støtte til helikopteroperationer, samt operativ støtte blandt andet inden for kommunikationsområdet. Men behovet herfor var ikke til stede, og resultatet blev som sagt primært transportstøtte.

Personel fra Hæren og Flyvevåbnet også inviteret

Ved forberedelsen til missionen blev det klart for Søværnets Operative Kommando, at der var behov for at supplere den mængde af forhåndsinformation, som de udpegede besætningsmedlemmer i forvejen havde fået ved Hærens foranstaltning. Derfor arrangerede personelsektionen med forholdsvis kort varsel en informationsaften for det implicerede stampersonel med pårørende. Ud over personel fra MOBA inviteredes personel fra Hæren og Flyvevåbnet, som ikke havde haft mulighed for at deltage i et lignende arrangement i Karup.

Arrangementet fandt sted i cafeteriet ved Flådestation Korsør den 8. februar og indledtes med fællesskafning, hvorefter det ganske omfattende program blev introduceret af chefen for Søværnets Operative Kommando Personel- og Uddannelsesafdeling.

Kommandøren kom i sin introduktion blandt andet ind på skiftet i dansk sikkerhedspolitik i starten af 90'erne, og den fortsatte udvikling hen mod nutiden, hvor det i højere grad er Forsvaret end det enkelte værn, der som en samlet kapacitet bidrager til løsning af opgaver i international sammenhæng, og at der således er tale om et

solidarisk løft på tværs af værnenes normale grænser.

Ferie i eget hjem – er det lykken

Efter denne indledning bibragte den første af de mange foredragsholdere såvel militære som pårørende et godt indblik i de fysiske og tjenstlige rammer under udsendelsen.

Blandt de emner, der herefter blev berørt i løbet af aftenen, kan nævnes: Forsikringsforhold, sygdom, pårørendes vilkår og psykiske efterreaktioner.

Søværnets Operative Kommando var begunstiget af særdeles velvillig assistance fra de myndigheder, der stillede kvalificeret briefing-personel til rådighed.

Debatten under mødet afspejlede ganske tydeligt, at der var mange forhold af såvel tjenstlig, som af personlig karakter at tage i betragtning under en sådan – indtil nu – atypisk udsendelse, og personelforvaltningens folk fik mange relevante bidrag med hjem til videre behandling.

En af de mange værdifulde bidrag omhandlede ferie med pårørende i udsendelsesperioden. Erfaringen fra mange tidligere udsendelser viser, at det ikke nødvendigvis er lykken, at den udsendte kommer hjem (eget hjem) for at holde ferie, fordi begge parter ikke altid får noget godt ud af det. Både moderen og faderen får travlt med hjemlige gøremål. Familie og venner bliver fornærmede, hvis de ikke får besøg – og børnene bliver forvirrede, når den udsendte tager af sted til missionsområdet igen. I stedet må det anbefales, at familien holder ferie sammen et helt tredje sted, så alle får noget positivt ud af det.

Diskutere oplevelser med kolleger

Et andet særdeles relevant bidrag omhandlede behovet for, at personel, der har været missionsudsendt, ikke

Orlogskaptajn Henning Madsen orienterer om økonomiske forhold under missionsudsendelse

umiddelbart efter hjemkomsten sendes på en lang periodes frihedsafvikling, men med jævne mellemrum samles i enheden, blandt andet med det formål at sikre, at personer, som måtte have brug for at diskutere oplevelser med kolleger, får mulighed for det.

Det er et klart indtryk, at mødet opfyldte sit formål, og selv om deltagerne var ved »at være møre« sidst på aftenen, synes alle at være særdeles engagerede lige til det sidste. Ved afslutningen blev der lagt op til at Søværnets Operative Kommando ville koordinere etablering af et netværk mellem de pårørende – et tilbud, som ca. halvdelen har benyttet sig af.

Som opfølgning på dette møde afholder Søværnets Operative Kommando i forsommeren et møde for de pårørende. Og der planlægges et afsluttende møde for at samle erfaringerne sammen med henblik på de kommende udsendelser af Søværnets personel, som nu er en del af hverdagen – også i Flåden. SOK

SKWS

Naval Decoy Launching System

SKWS

- 6-and 12-tube Lightweight Launchers
- Low-Pressure Deck Mounts
- Effective 360° Horizontal Coverage
- Advanced Launch Algorithms
- Fully Automated Operation
- Full Combat System Integration
- Supports all 130 mm Decoys

Supported Decoys

- Seduction Chaff Decoys
- Distraction/Confusion Chaff Decoys
- Infrared Decoys
- Dual Mode Decoys
- Offboard Active Decoys
- Torpedo Decoys

www.terma.com